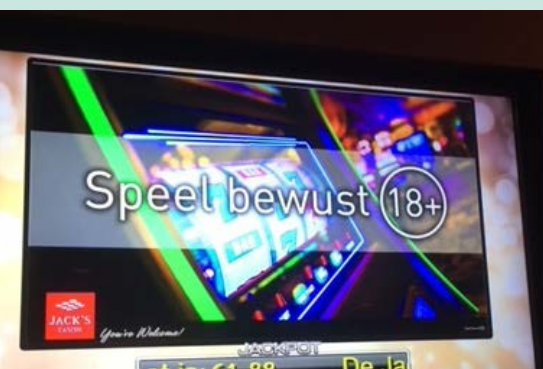

Kansspelautoriteit

Deelname aan kansspelen door minderjarigen en jongvolwassenen consumentenenquête

Erratum

In een eerdere versie van dit document stonden andere versies van de figuren 2 (pagina 13) en 19 (pagina 34) en de tabellen 2 (pagina 14) en 4 (pagina 35). De reden de figuren en tabellen aan te passen was dat er oorspronkelijk met een onjuist aantal 16-17 jarigen is gerekend. Hierdoor zijn er ook tekstaanpassingen gedaan op de pagina's 12, 14 en 35.

Inhoud

Managementsamenvatting	4
1. Inleiding	6
Aanleiding: speerpunt minderjarigen	6
Uitbreiding: motie Bikker	7
Representatieve uitspraken over deelname mogelijk	8
Leeswijzer	9
2. Deelname	10
Minderjarigen kopen krasloten en spelen op speelautomaten	10
Loterijen populair bij volwassenen	11
Toegangscontrole	11
Minder online sportwedden dan in 2016	11
Tienduizenden minderjarige spelers	12
3. Effect leeftijdsgrens op deelname	15
Effect zichtbaar voor krasloten en speelautomaten	15
4. Marktaandelen per segment	17
Speelautomaten: jongeren spelen in horecagelegenheden, volwassenen in speelhallen	17
Sportwedenschappen: Toto de grootste, gevolgd door Unibet	18
Online casino: geen marktleider bij minderjarigen	19
Online poker: Pokerstars de grootste	20
Loot boxes: Fortnite en FIFA de grootsten	21
5. Terecht of onterecht toegelaten	22
Slechtste score speelautomaten	22
Geen eenduidig beeld over type leeftijdscontrole	24
6. Uitgaven	27
De typische speler geeft minder dan €20 uit	27
7. Probleemgedrag	31
Meeste probleemgevallen bij casinospelen	31
Aandeel probleemspelers niet hoger dan 2016 – maar vergelijking is lastig	31
Minder minderjarigen met probleemgedrag dan volwassenen	32
Een deel van probleemspelers speelt nu niet	35
Uitgaven	37
Bijlage: Vragenlijst	39

Managementsamenvatting

Minderjarigen mogen niet deelnemen aan kansspelen. Kansspelen zijn risicovolle producten en het brein van minderjarigen is nog niet volgroeid. Hierdoor zijn minderjarigen extra vatbaar voor gokverslaving. Er zijn aanwijzingen dat op jeugdige leeftijd in aanraking komen met kansspelen, op latere leeftijd tot problemen kan leiden.

Om bovenstaande reden is het een prioriteit van de Kansspelautoriteit (Ksa) om te voorkomen dat minderjarigen kunnen deelnemen aan kansspelen. Hierbij is het belangrijk dat er inzicht is in de materie. Nemen minderjarigen daadwerkelijk deel aan kansspelen? Zo ja, aan welke?

Een eerste indicatie van de omvang van kansspeldeelname door minderjarigen werd opgedaan in 2016, toen in opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) van het ministerie van Justitie en Veiligheid een bevolkingsenquête werd uitgevoerd onder respondenten van 16 jaar en ouder. De Ksa liet een secundaire analyse uitvoeren.¹ In 2019 is opnieuw, nu in opdracht van de Ksa en uitgevoerd door IPSOS, een enquête uitgevoerd. Die werd dit keer specifiek gericht op kansspeldeelname door jongeren. Om de deelname van minderjarigen in perspectief te kunnen zien en om de effectiviteit van leeftijdscontroles beter te kunnen beoordelen, zijn jongvolwassenen (18-23 jaar) en volwassenen (tot 30 jaar) meegenomen in de enquête. De analyse van de data is gedaan door de Ksa. In dit rapport wordt verslag gedaan van die analyse.

Bij het trekken van conclusies op basis van beide enquêtes is voorzichtigheid geboden, omdat de gehanteerde onderzoeksmethode in 2016 anders was dan die in 2019. Dat gezegd hebbend, lijkt het aantal minderjarigen dat deelneemt aan kansspelen redelijk stabiel. De cijfers over 2019 wijzen het volgende uit: 11 procent van de 16-17-jarigen zegt in het afgelopen jaar 'weleens' deel te hebben genomen aan krasloterijen, 8 procent van de jongeren speelde 'weleens' op kansspelautomaten, 7 procent gaf aan 'weleens' mee te hebben gedaan aan loterijen en 5 procent nam 'weleens' deel aan sportwedenschappen. De enquête wijst niet uit om welke frequenties het gaat.

De enquête in 2019 beperkte zich niet tot kansspelen; er is ook gevraagd naar deelname aan social casino games (casinospellen met en tegen vrienden zonder geldelijk gewin) en loot boxes (schatkistjes in games zonder dat van tevoren duidelijk is wat er in zit; de Ksa heeft eerder vastgesteld dat sommige loot boxes in strijd zijn met de Wet op de kansspelen).

¹ Kansspeldeelname en problematisch speelgedrag in Nederland anno 2016. Tabellen van de data die zijn verzameld door Kruize, Boendermaker, Sijtsma, & Bieleman, 2016; G.J. Meerkerk, G. Rodenburg

Een belangrijke conclusie is dat deelname aan spellen die vanaf het achttiende leeftijdsjaar gespeeld mogen worden (krasloten, speelautomaten en sportwedden-schappen), éénmalig significant toeneemt bij het bereiken van de leeftijd van 18 jaar. Door 18+'ers wordt veel vaker deelgenomen aan de genoemde kansspelcategorieën dan door minderjarigen. Bij de spellen waarvoor geen leeftijdsplicht van 18 jaar geldt (social games met daarin loot boxes en social casino games), wordt een dergelijke toename vanaf het bereiken van de leeftijd van 18 jaar niet geconstateerd. Hieruit kan worden geconcludeerd dat het hanteren en toepassen van een leeftijdsgrens werkt.

De enige verklaring die voor de genoemde significante toename door 18+'ers kan worden gegeven is immers dat er op leeftijd wordt gecontroleerd voordat er deelgenomen kan worden. In de gevallen waarin minderjarigen toch weleens, of vaker, kunnen deelnemen, faalt de leeftijdscontrole blijkbaar. Dit kan uiteenlopende oorzaken hebben. In geval van krasloten zou het kunnen zijn dat een minderjarige zo'n lot koopt samen met iemand die ouder is dan 18 jaar. In geval van sportwedden-schappen zou het kunnen zijn dat de leeftijd niet (goed) wordt geverifieerd bij deelname. En bij spelen op kansspelautomaten is een mogelijke verklaring dat de horecaondernemer of speelhaleigenaar niet toeziet op deelname door minderjarigen. De conclusie dat het strikt hanteren en toepassen van de leeftijdsgrens van 18 jaar werkt, is voor de Ksa een belangrijk gegeven bij het houden van toezicht op aanbieders.

1. Inleiding

Als onafhankelijk toezichthouder bewaakt de Kansspelautoriteit (Ksa) een veilig en betrouwbaar kansspelaanbod. Zij bestrijdt illegale en criminele vormen van kansspelen. Daarnaast beschermt en informeert de Ksa consumenten over kansspelen en bevordert zij de preventie van kansspelverslaving.

Kansspelaanbieders moeten minderjarigen weren. Dit rapport brengt verslag uit van de meest recente consumentenenquête naar kansspelgedrag van jongeren. Om de deelname van minderjarigen in perspectief te kunnen zien en om de effectiviteit van leeftijdscontroles beter te kunnen beoordelen, zijn jongvolwassenen (18-23 jarigen) en volwassenen (tot 30 jaar) ook meegenomen in het onderzoek. Naast spellen waarvan zonder twijfel vast staat dat ze kansspelen zijn volgens de Wet op de kansspelen, worden ook gokelementen in games en kansspelen waarvoor niet hoeft te worden betaald, meegenomen in de analyse.

Aanleiding: speerpunt minderjarigen

Voorkomen dat minderjarigen mee kunnen doen aan kansspelen is een prioriteit van de Ksa. Om de deelname van minderjarigen aan kansspelen te meten en in kaart te kunnen brengen in hoeverre kansspelaanbieders controleren op leeftijd, heeft de Ksa een enquête opgezet. De Ksa stelde de vragenlijst op en gaf IPSOS opdracht de enquête af te nemen. De analyses zijn verricht door de Ksa.

De steekproef van de enquête bestond oorspronkelijk uit twee groepen:

1. circa 500 respondenten in de leeftijdscategorie 16-17;
2. circa 500 respondenten in de leeftijdscategorie 18-23.

De groep van 16-17-jarigen was de groep waarin de Ksa in eerste instantie in geïnteresseerd was.² De groep van jongvolwassenen (18-23-jarigen) was bedoeld als zogeheten controlegroep. De controlegroep maakte het mogelijk om resultaten in perspectief te zien en om een oordeel te kunnen geven over de bevindingen.

Een tweede voordeel van werken met een controlegroep is dat ontwikkelingen door de tijd heen beter begrepen kunnen worden. Is er een autonome ontwikkeling in één leeftijdsgroep? Doet de ontwikkeling zich voor in beide groepen? Zo ja, in dezelfde mate? Dit is van belang als effecten van de Wet Kansspelen op afstand in kaart moeten worden gebracht. Het voornemen van de Ksa is dan ook om dezelfde enquête na inwerkingtreding van de Wet Koa opnieuw af te nemen.

² Het bleek niet haalbaar om ook jongeren onder de 16 jaar mee te nemen in de enquête. Dit in verband met verplichte toestemming van ouders waardoor de respons waarschijnlijk te laag zou zijn.

Uitbreiding: motie Bikker

Vlak voor de start van het veldwerk voor dit onderzoek nam de Eerste Kamer bij de behandeling van het Wetsvoorstel Kansspelen op afstand een motie (de ‘motie-Bikker’) aan. In de motie wordt de regering verzocht om bij de evaluatie van de nieuwe Wet Koa na te gaan of er voldoende maatregelen worden genomen om te voorkomen dat jongeren probleemgokkers worden (zie kader hieronder voor de letterlijke tekst). De voorgenomen en reeds geprogrammeerde enquête bood een kans om direct een start te maken met het monitoren van deelname aan kansspelen door jongvolwassenen. De reeds geprogrammeerde vragenlijst stelde immers de vragen die hiervoor relevant zijn. De steekproef van de enquête werd daarom uitgebreid met een derde groep:

3. Circa 500 respondenten in de leeftijdscategorie 24-30 jarigen.

Deze groep dient als controlegroep voor ontwikkelingen in de groep jongvolwassenen (18-23 jarigen). De uitbreiding van de steekproef was nodig om na inwerkingtreding van de Wet Koa na te kunnen gaan of deelname onder jongvolwassenen onevenredig snel toeneemt, of gelijke tred houdt, met de algemene trend. De enquête geeft ook inzicht in welke kansspelproducten of welke aanbieders onevenredig veel ‘aanzuigende werking’ hebben en waar de risico’s zitten.

In de motie-Bikker staat:

“constaterende, dat jongeren tot 24 jaar kwetsbaarder zijn voor de verleidende effecten van gokspelen en gokelementen in games en dat in dit wetsvoorstel beperkt aandacht wordt besteed aan dit gegeven; overwegende, dat er een risico bestaat dat regulering van kansspelen op afstand leidt tot een aanzuigende werking van jongeren op online gokken; verzoekt de regering bij de evaluatie van deze wet na te gaan of zij voldoende maatregelen heeft genomen om te voorkomen dat jongeren beginnen met gokken en of extra maatregelen nodig zijn om te voorkomen dat jongeren probleemgokkers worden”.

Mede als gevolg van de motie-Bikker zijn gokelementen in games (waarvan loot boxes de belangrijkste exponent zijn) en kansspelen waar niet voor betaald hoeft te worden (social casino games), meegenomen in de vragenlijst. Een aantal loot boxes - schatkistjes of verrassingspakketjes in games waarvan de inhoud ongewis is - is in strijd met de Wet op de kansspelen. Ze zijn strijdig met de wet als de inhoud van de loot boxes economische waarde heeft. Ter wille van de vergelijkbaarheid wordt spelgedrag en leeftijdscontrole bij loot boxes of spelen van social casino games op dezelfde manier gepresenteerd, als voor kansspelen. Deze worden licht gearceerd weergegeven in de plaatjes.

Representatieve uitspraken over deelname mogelijk

De enquête is ingevuld door in totaal 1.546 respondenten, met een gelijke verdeling over de drie leeftijdsgroepen (zie Tabel 1). De steekproef was niet representatief; zo hebben meer vrouwen de enquête beantwoord dan mannen. De antwoorden op de vragen zijn representatief gemaakt door weging. De toegepaste weegfactor corrigeert de data zodat de verhoudingen tussen de achtergrondkenmerken (leeftijd, geslacht en hoogst genoten opleiding) in de data overeen komen met de verhoudingen voor de Nederlandse bevolking. Het maakt de data representatief voor Nederland. Figuren waar het label “gewogen” bij staat, zijn representatief gemaakt voor de hele bevolking. De antwoorden op vragen die uitsluitend gesteld worden aan deelnemers van een bepaald kansspel (waar speelde je, hoe is je leeftijd gecontroleerd?) zijn niet gewogen. Dat hoeft ook niet, het gaat hier immers om de ervaringen van spelers. Of ze man of vrouw zijn of wat hun hoogst genoten opleiding is, doet niet ter zake.

Kortom: figuren met het label “gewogen” zijn representatief. Uitspraken over “de bevolking per leeftijdsgroep” zijn representatief, uitspraken over “de spelers” zijn niet representatief. Per deelonderwerp wordt aangegeven of er kanttekeningen zijn te plaatsen ten aanzien van de representativiteit/betrouwbaarheid van de uitspraken.

Tabel 1

Leeftijdsgroepen	Aantal in steekproef
16-17	516
18-23	515
24-30	515
Totaal	1546

Het veldwerk vond plaats tussen 10 april tot 29 april 2019. De timing is relevant voor de interpretatie van sommige vragen. Zo zal het aantal sportwedstrijden dat wordt aangeboden toenemen tijdens grote sportevenementen en de vraag naar loterijen kan worden beïnvloed door bijzondere trekkingen.

Niet alle vragen hebben dezelfde tijdshorizon. Zo is bij *deelname* gevraagd naar deelname in de afgelopen 12 maanden. Daarmee valt deelname aan sportwedstrijden tijdens het WK Voetbal in Rusland binnen deze periode. Om geheugenproblemen te ondervangen is bij de *uitgaven* aan kansspelen gevraagd naar de bestedingen in de afgelopen maand. Zo valt, bij uitgaven, het WK buiten de periode. De kwartfinales van de Champions League, waarin Ajax tegen Juventus speelde, valt wel binnen de periode waarin naar uitgaven gevraagd wordt. Met betrekking tot de leeftijdscontrole bij fysieke verkooppunten, is gevraagd naar de laatste keer dat iemand een product heeft gekocht.

Leeswijzer

Dit rapport is opgebouwd rondom de volgende onderwerpen: deelname aan kansspelen, effect leeftijdsbeperking, marktaandelen, leeftijdscontrole, uitgaven en probleemgedrag. Elk hoofdstuk begint met een korte inhoudelijke toelichting, gevolgd door de belangrijkste figuren. De figuren rond hetzelfde type vragen zijn geclusterd weergegeven, gevolgd door een leeswijzer. Omdat de figuren dermate veel informatie bevatten, kan niet alles worden benoemd. Wel worden steeds een aantal opvallende zaken aangestipt en, voor zo ver mogelijk, vergeleken met eerdere cijfers.

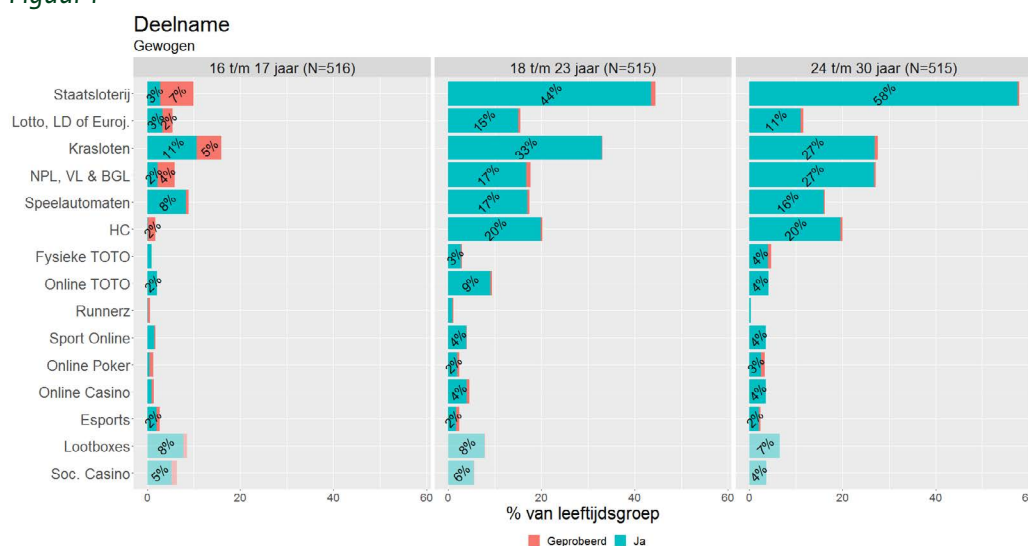
2. Deelname

Het is voor aanbieders met een vergunning niet toegestaan om minderjarigen toe te laten. Illegale aanbieders die aan minderjarigen diensten aanbieden scoren hoger op de prioriteringscriteria waardoor de kans op sancties aanzienlijk hoger wordt. Toch zijn er wel degelijk minderjarigen die deelnemen aan kansspelen: 23% van de minderjarige respondenten heeft in het afgelopen jaar deelgenomen aan een kansspel, bij 18 t/m 23 jarigen was dit 67% en bij 24 t/m 30 jarigen was dit 77%.

Minderjarigen kopen krasloten en spelen op speelautomaten

Zoals blijkt uit Figuur 1 zijn onder minderjarigen vooral krasloten en speelautomaten populair. Ook het kopen van loot boxes komt vaak voor.

Figuur 1

Leeswijzer Figuur 1:

Vraag:

“Heb je de afgelopen 12 maanden weleens bij [aanbieder] gekocht/gespeeld of geprobeerd te kopen/spelen?”

Toelichting:

Het turquoise deel van de balk geeft het percentage weer dat het gelukt is om deel te nemen aan een spel. Het rode deel geeft het percentage weer dat heeft geprobeerd deel te nemen, maar waarbij dat niet is gelukt door leeftijdscontrole. Bij minder dan 3%, wordt het label omwille van de leesbaarheid niet afgedrukt.

Ook meerderjarigen gaven soms aan dat het niet lukte deel te nemen. Mogelijke verklaringen hiervoor zijn dat ze probeerden deel te nemen toen ze nog minderjarige waren en het niet konden of wilden overleggen van een geldig identiteitsbewijs.

Voor drie van de vijftien vormen van gokken of spellen is de deelname onder minderjarigen groter dan, of even groot als onder jongvolwassenen of volwassenen: gokken op e-sports, loot boxes en *social casino games*. Bij de laatste categorie gaat het om online bingo, poker, speelautomaten of roulette, voor punten of een score (dus niet om geld).

Loterijen populair bij volwassenen

Loterijen zijn veel minder populair onder minderjarigen dan onder meerderjarigen. Een verklaring hiervoor kan worden gezocht in het aanbod van de Nationale Postcode Loterij, Vriendenloterij en BankGiroLoterij zelf. Een andere verklaring is dat deze loterijen werken met abonnementen. Voor minderjarigen is het onwaarschijnlijk dat zij zich willen en kunnen binden aan een maandelijkse betaalverplichting. Dat minderjarigen soms aangeven toch mee te doen aan loterijen, komt wellicht doordat zij zich betrokken voelen bij de deelname door hun ouders, of deze loterijen verwarren met loterijen waarvoor het wel mogelijk is losse loten te kopen.

Toegangscontrole

Het rode segment in Figuur 1 geeft steeds het aandeel respondenten weer dat geprobeerd heeft te spelen, maar niet was toegelaten door leeftijdscontrole. Een relatief lang rood segment (in absolute zin of in verhouding tot het turquoise segment) signaleert toegangscontrole. Holland Casino (HC) en Runnerz presteren het beste op “deurbeleid”. De Staatsloterij, de PostcodeLoterij, Vriendenloterij en BankGiroLoterij zijn ook aanbieders met zichtbaar minder deelname door minderjarigen: meer dan de helft van de minderjarigen die toegang probeert te krijgen tot een loterij, paardenwedden of het casino of speelhal wordt geweigerd. Op (gepoogde) deelname door minderjarigen wordt later in paragraaf 3 dieper ingegaan.

Minder online sportwedden dan in 2016

De resultaten in Figuur 1 met betrekking tot minderjarigen komen deels overeen met de resultaten van een in 2016 afgenomen bevolkingsenquête.³ De deelname onder minderjarigen aan loterijen, krasloten, paardenwedden en speelautomaten verschillen weinig tussen metingen door deze jongerenenquête en de bevolkingsenquête uit 2016. De verschillen zijn uiteengezet in Tabel 2.

³ Meerkerk, G.J., Rodenburg, G. (2017). Kansspeldeelname en problematisch speelgedrag in Nederland anno 2016. Tabellen van de data die zijn verzameld door Kruize et al., 2016. Een tabellenboek is gemaakt voor de Kansspelautoriteit.

Tabel 2

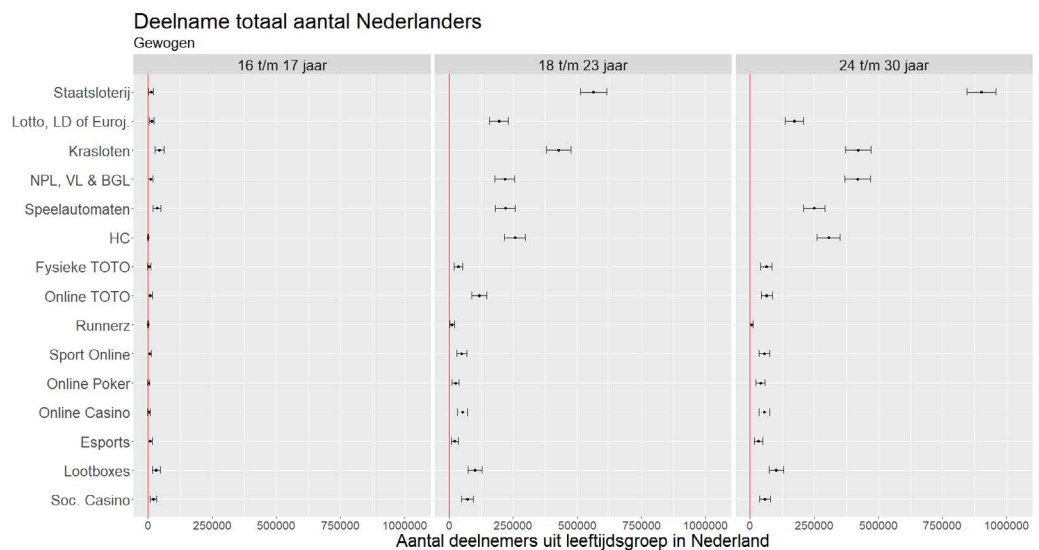
Goktype	Bevolkingsenquête (2016)	Jongerenenquête (2019)	Vershil statistisch significant op 5%
Loterijen	5%	7%	nee
Krasloten	10%	11%	nee
Paardenwedden	0%	0%	nee
Speelautomaten	12%	8%	nee
Sportwedden	9%	5%	ja
Deelname als percentage van de minderjarige bevolking			

Uit deze jongerenenquête blijkt dat 7% van minderjarigen in het afgelopen jaar heeft meegedaan aan een loterij, in de bevolkingsenquête was dat 5%. Met betrekking tot krasloten was het verschil in deelname door minderjarigen tussen deze twee enquêtes 1%-punt. Bij paardenwedden was de minderjarige deelname in beide steekproeven 0%. Bij speelautomaten lijkt de afname groter (maar wederom niet significant), 8% in plaats van 12%. Met betrekking tot sportwedenschappen zijn er wel statistisch significante verschillen tussen de twee enquêtes. Uit deze jongerenenquête blijkt dat 5% van de minderjarigen aan een vorm van sportwedden doet (met Toto-formulieren, bij Toto online of op een andere, illegale, website), in de bevolkingsenquête was dat nog 9.4%.

Tienduizenden minderjarige spelers

Om een indruk te krijgen van de absolute omvang van (minderjarige) spelers zijn de percentages uit Figuur 1 omgerekend naar aantallen spelers. Figuur 2 geeft het aantal Nederlanders binnen een leeftijdscategorie weer dat een bepaald kansspel speelt. In Nederland zijn er ongeveer 44.000 minderjarigen die krasloten spelen, ongeveer 35.000 minderjarigen die op speelautomaten spelen en ongeveer 32.000 minderjarigen die loot boxes kopen. De genoemde puntschattingen zijn representatief voor de Nederlandse bevolking. De figuur geeft ook de betrouwbaarheidsintervallen weer voor de genoemde cijfers: het interval waarbinnen het werkelijke getal met 95% zekerheid ligt. Voor het gemak zijn de bijbehorende cijfers, inclusief de 95%-betrouwbaarheidsinterval, af te lezen in Tabel 2.

Figuur 2

Leeswijzer Figuur 2:

Vraag:

“Heb je de afgelopen 12 maanden weleens bij [aanbieder] gekocht/gespeeld of geprobeerd te kopen/spelen?”

Toelichting:

De punten in de figuur geven weer hoeveel Nederlanders uit elke leeftijdscategorie er elk individueel kansspel spelen. De lijndelen aan weerszijden van deze punten representeren het minimum en maximum waar de werkelijke waarde met 95% zekerheid tussen zit (het betrouwbaarheidsinterval).

Het gemiddelde (of puntschatting) is gewogen en dus representatief voor de bevolking. Voor de berekening van de onder- en bovengrens is een conservatieve weegfactor gekozen, waardoor de intervallen voor minderjarigen iets breder zijn weergegeven dan in de werkelijkheid.

Deze figuur is in essentie een kopie van Figuur 1.

Tabel 2

Goktype	16 t/m 17 jaar			18 t/m 23 jaar			24 t/m 30 jaar		
	min.	gem.	max.	min.	gem.	max.	min.	gem.	max.
Soc. Casino	8896	21574	34252	48077	71570	95063	36384	57681,5	78979
Lootboxes	16673	31881	47088	73562	101150,5	128739	74539	102504,5	130470
Esports	421	8520	16618	8808	22135	35462	16313	32411,5	48510
Online Casino	-1641	3797	9234	31979	52201	72423	34489	55372,5	76256
Online Poker	-1949	2176	6301	10870	25024	39178	22212	40065,5	57919
Sport Online	-745	6163	13071	29739	49441	69143	34724	55659,5	76595
Runnerz	-1475	493	2461	2155	12010,5	21866	-1269	5296	11861
Online TOTO	442	8560	16677	88256	117822,5	147389	42307	64832,5	87358
Fysieke TOTO	-1501	4247	9995	18433	35138	51843	40880	63119	85358
HC	-1504	524	2552	215771	256755	297739	261206	306030	350854
Speelautomaat	18776	34553	50329	180635	219182,5	257730	208929	250360,5	291792
NPL, VL & BGL	894	9385	17875	179021	217446,5	255872	369139	419179,5	469220
Krasloten	26622	44246	61869	378067	426364	474661	371201	421322,5	471444
Lotto, LD of Euro j.	3507	13717	23926	157288	193974,5	230661	138035	173524	209013
Staatsloterij	2197	11618	21038	512250	563187	614124	845493	901281	957069

Leeswijzer Tabel:**Vraag:**

“Heb je de afgelopen 12 maanden weleens bij [aanbieder] gekocht/gespeeld of geprobeerd te kopen/spelen?”

Toelichting:

De tabel geeft het aantal Nederlanders binnen de leeftijdsklasse weer dat een bepaald spel speelt. De beste schatting is het gemiddelde: circa 32.000 16-17 jarigen hebben afgelopen jaar een loot box gekocht. De minima en de maxima geven de grenzen aan van de 95% betrouwbaarheidsinterval: met 95% zekerheid kunnen we zeggen dat het aantal 16-17 jarigen die een of meerdere lootboxes hebben gekocht tussen 16.673 en 47.088 ligt.

3. Effect leeftijdsgrens op deelname

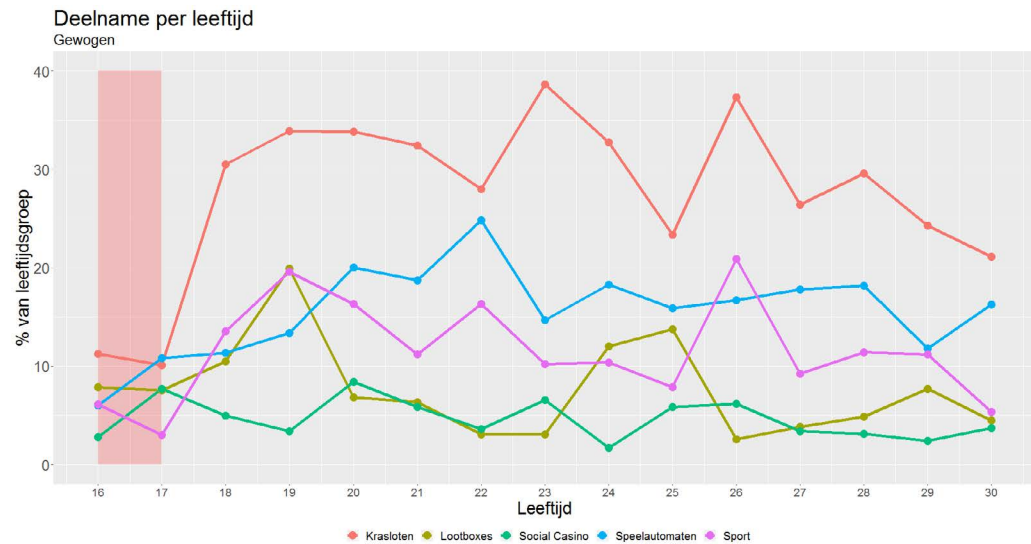
De vorige paragraaf toont aan dat een deel van de minderjarigen aan kansspelen deelneemt, al is deelname in deze leeftijdscategorie wel lager dan in de categorie jongvolwassenen. Hoe ouder iemand wordt, hoe groter de kans dat hij/zij meer verdient en vaker kan deelnemen aan kansspelen. Is de lagere deelname het gevolg van het feit dat minderjarigen minder geld hebben? Of komt het doordat er op leeftijd wordt gecontroleerd?

Dit kan inzichtelijk worden gemaakt door het weergeven van deelname per leeftijd. Een scherpe stijging in deelname van net voor de leeftijdsgrens (17 jaar) naar de leeftijd net na de grens (18 jaar) impliceert dat de leeftijdsgrens een sterk effect heeft (al dan niet door leeftijdscontrole van aanbieders of gedrag van jongeren). Geleidelijke toename is meer consistent met een inkomenseffect.

Effect zichtbaar voor krasloten en speelautomaten

Figuur 3 geeft deelname per leeftijd weer. Deelname bij sportweddenschappen piekt bij 22-jarige leeftijd, krasloten bij 23 jaar en bij het kopen van loot boxes bij 19 jaar.

Figuur 3

Leeswijzer Figuur 3

Vraag:

“Heb je de afgelopen 12 maanden weleens bij [aanbieder] gekocht/gespeeld of geprobeerd te kopen/spelen?”

Toelichting:

De figuur geeft de deelname als percentage van de totale leeftijdsgroep aan. Het rode vlak geeft aan voor welke leeftijden deelname aan kansspelen verboden is. De verschillende lijnen representeren deelname aan verschillende spelen. De categorie sport is een samenvoeging van de deelname aan fysieke Toto-formulieren, online Toto en illegale online aanbieders.

Vanaf het 18e levensjaar neemt deelname aan spellen die illegaal zijn voor minderjarigen (krasloten, speelautomaten en sportweddenschappen) eenmalig significant toe. Dit geldt niet voor loot boxes en social casino games. Na het 18e levensjaar is er voor geen van de categorieën een significante lineaire toe- of afname van het speelgedrag. Dit suggereert dat inkomen (dat meer geleidelijk toeneemt dan het eenmalig passeren van de leeftijdsgrens) geen of in ieder geval een minder sterk effect heeft dan de leeftijdsgrens. Het lijkt er dus sterk op dat het hebben en handhaven van een leeftijdsgrens daadwerkelijk tot verminderd speelgedrag leidt.

4. Marktaandelen per segment

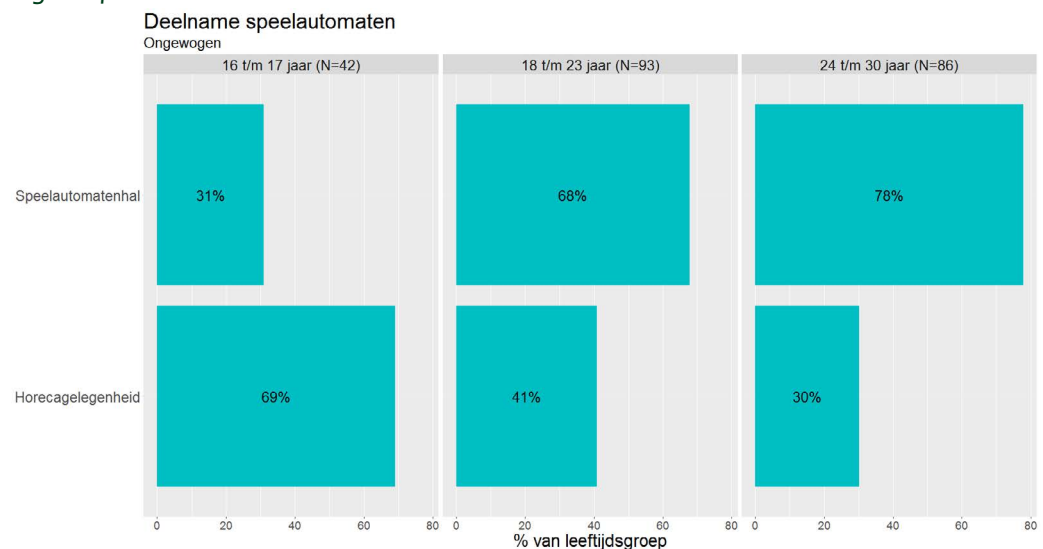
Sommige kansspelen, zoals genoemd in Figuur 1, zijn verzamelcategorieën die nog verder uitgesplitst kunnen worden naar locatie (zoals speelautomaten in een horecagelegenheid, dan wel speelautomatenhal) of aanbieder (zoals de website waarop gegokt wordt). In deze paragraaf lopen we de verzamelcategorieën langs en wordt per spel aangegeven waar minderjarigen/jongvolwassenen spelen.

Speelautomaten: jongeren spelen in horecagelegenheden, volwassenen in speelhallen

Jongeren spelen vooral op speelautomaten in horecagelegenheden, terwijl volwassenen dat vooral doen in speelhallen. Dit komt waarschijnlijk door het ontbreken van, of een gebrekkige leeftijdscontrole in locaties waar horeca-automaten staan opgesteld. Op dit punt zijn er twee observaties die van belang zijn. Enerzijds is er de observatie dat cafés mogelijk als gevolg van het strenge NIX18- beleid, minderjarigen niet toelaten tot cafés. Anderzijds is er de observatie dat gemeenten aanwezigheidsvergunningen aan zogenoemde laagdrempelige horecalocaties hebben afgegeven waardoor horeca-automaten staan opgesteld op plekken waar ze eigenlijk niet mogen staan en waar mogelijk ook slecht op leeftijd gecontroleerd wordt.

Ondanks dat de leeftijdscontrole in speelhallen erg streng zou moeten zijn, weet toch nog 3% van de 16-17-jarigen een speelhal binnen te komen en te gokken op een gokautomaat. Er zijn geen significante verschillen tussen verschillende geografische regio's als het gaat om deelname in horecagelegenheden en speelhallen.

Figuur 4

Leeswijzer Figuur 4:**Vraag:**

“Bij welke online aanbieder heb je de afgelopen twaalf maanden weleens geprobeerd een account aan te maken en/of een weddenschap af te sluiten?”

Toelichting:

Het kan zijn dat een speler bij meerdere aanbieders speelt, hierdoor kan het voorkomen dat de som van de percentages binnen een leeftijdscategorie hoger dan 100% is.

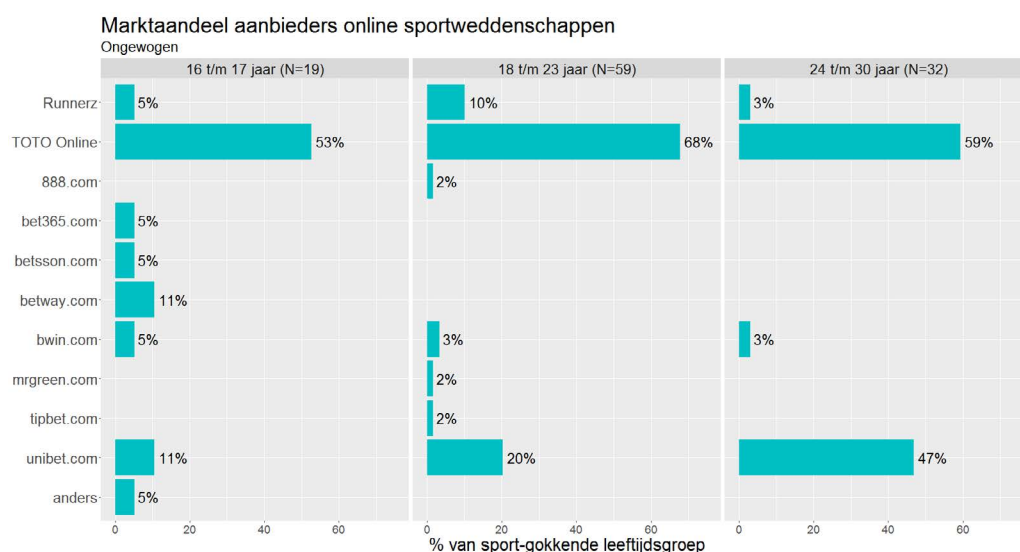
Let op: soms zijn de plaatjes, en vooral het deel over minderjarigen, gebaseerd op weinig respondenten. Hierdoor zijn harde conclusies niet mogelijk. Deze figuren hebben slechts een signaleringswaarde.

Sportweddenschappen: Toto de grootste, gevolgd door Unibet

2% van de minderjarigen geeft aan *online* sportweddenschappen te hebben afgesloten. 53% hiervan speelde bij de Toto, de enige aanbieder met een vergunning (zie Figuur 5). Van de aanbieders zonder vergunning waren Betway (11%) en Unibet (11%) het meest populair onder minderjarigen. Bij volwassenen, en vooral in de categorie 24-30-jarigen, heeft Unibet een aanzienlijk groter marktaandeel in termen van spelers.

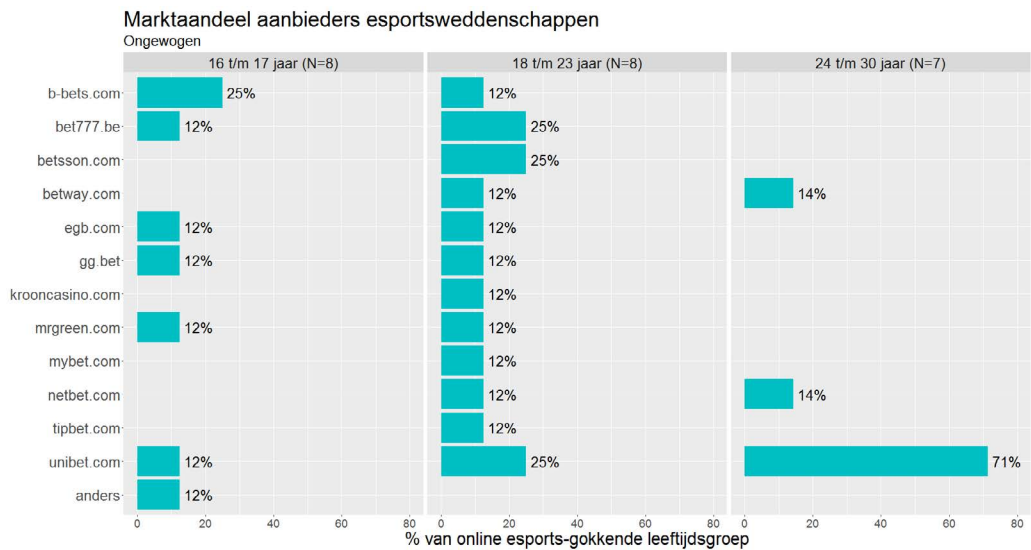
Het wedden op uitslagen van e-sports is een aparte categorie binnen weddenschappen. Het is Toto momenteel niet toegestaan deze weddenschappen aan te bieden. Verschillende operators zonder vergunning bieden dit wel aan. 2% van de respondenten geeft aan dit te doen. Figuur 6 geeft een overzicht van de aanbieders waarbij deze weddenschappen worden afgesloten.

Figuur 5

Leeswijzer: zie onder Figuur 4

Figuur 6

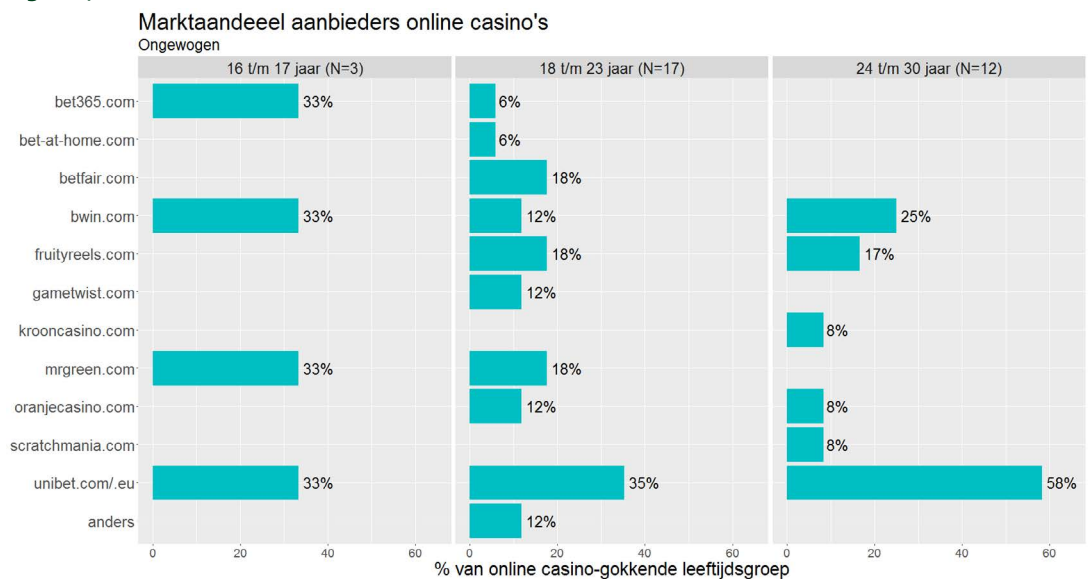

Leeswijzer: zie onder Figuur 4

Online casino: geen marktleider bij minderjarigen

Bij deelname aan online casinospellen lijkt de markt bij minderjarigen meer gelijk verdeeld, waarbij bet365, bwin, MrGreen en Unibet even vaak (één keer) worden genoemd. Bij volwassenen is Unibet duidelijk het populairst.

Figuur 7

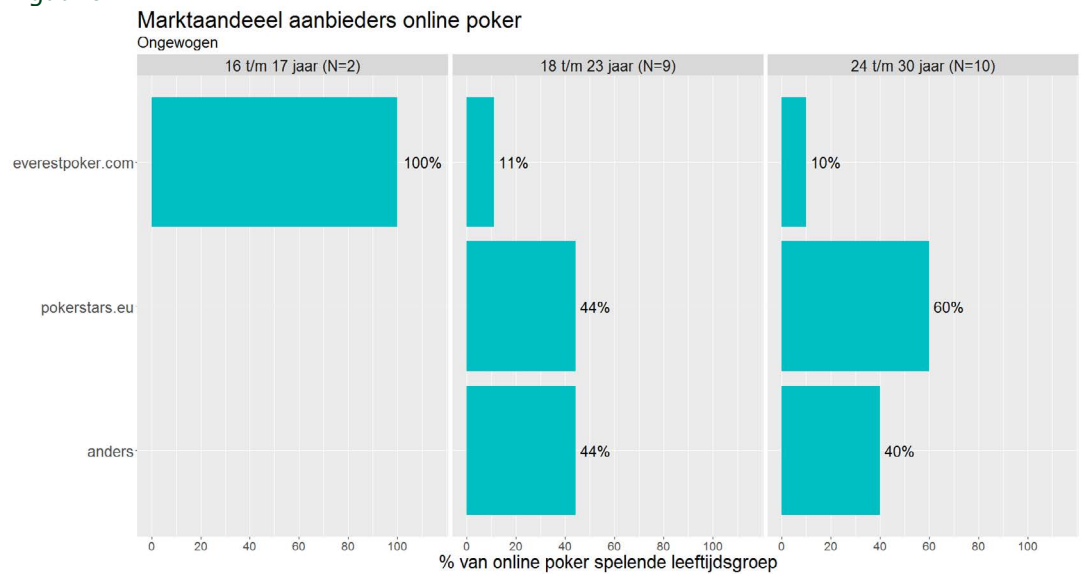

Leeswijzer: zie onder Figuur 4

Online poker: Pokerstars de grootste

Poker wordt vooral op drie websites gespeeld: Everestpoker, Pokerstars en Unibet. Unibet is de grootste categorie die onder 'anders' is geschaard in *Figuur 5*. De grootste speler is Pokerstars, waar meer dan de helft van de meerderjarigen speelt. De één na grootste aanbieder is Unibet. Een derde (33%) van de online poker spelende 18-23 jarigen en een vijfde (20%) van de poker spelende 24-30 jarigen doet dat bij Unibet.

Figuur 8

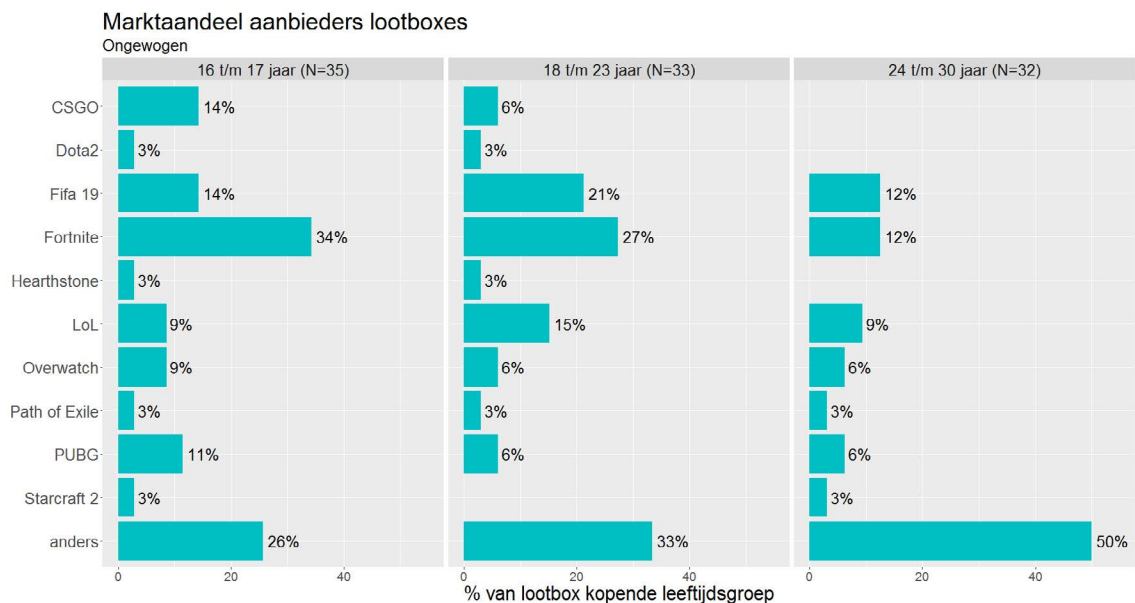

Leeswijzer: zie onder Figuur 4

Loot boxes: Fortnite en FIFA het grootst

De meeste respondenten die loot boxes kochten, deden dat bij de spellen Fortnite en Fifa 19. Veel respondenten gaven ook aan een loot box gekocht te hebben bij een spel dat niet van tevoren geselecteerd was. De spellen waar deze mensen loot boxes kochten zijn erg verschillend. De grootste vier spellen uit de categorie ‘anders’ zijn: Rocket League (4 keer), NBA2K19 (2 keer), Call of Duty (2 keer) en Final Fantasy (2 keer). De overige 26 spellen zijn elk één keer genoemd. Loot boxes zijn de enige categorie waar meer minderjarige respondenten aan mee doen dan respondenten uit de twee andere leeftijdscategorieën.

Figuur 9

Leeswijzer: zie onder Figuur 4

5. Terecht of onterecht toegelaten

Als een volwassene een lot of een kraslot koopt voor een minderjarige, dan is dat voor de aanbieder/verkoper niet waar te nemen. Dit maakt deelname van een minderjarige mogelijk. Vanuit het perspectief van de aanbieder/verkoper is deelname van een minderjarige dan terecht (hoewel nog steeds niet toegestaan en onwenselijk). Dit hoofdstuk bespreekt in hoeverre het minderjarigen lukt om deel te nemen aan kansspelen als zij dat proberen.

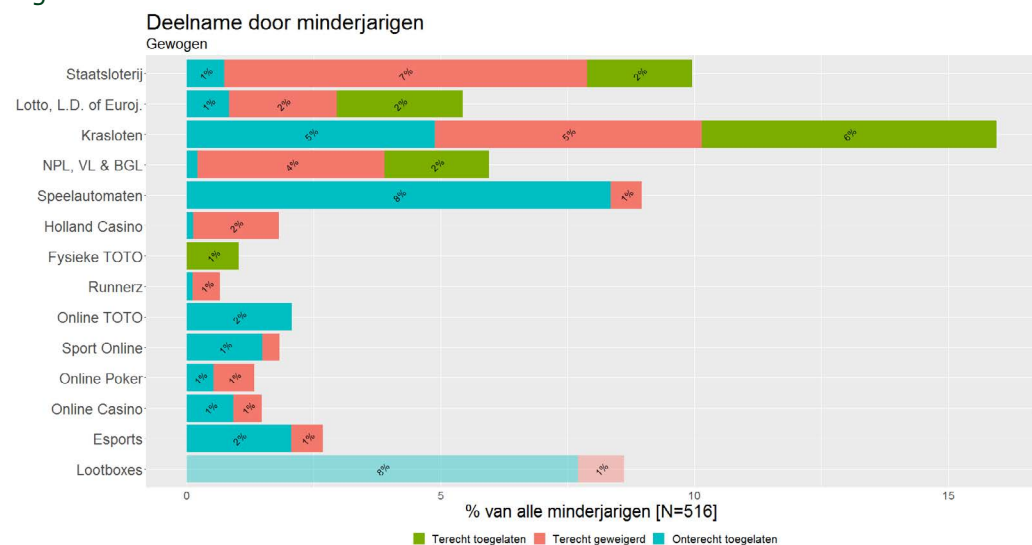
Slechtste score speelautomaten

Voor loterijproducten en de fysieke verkoop van Toto-formulieren blijkt dat een deel van de deelname van minderjarigen niet werd gedetecteerd door de verkoper (het blauwe segment in Figuur 10).

Er is weinig leeftijdscontrole op spelen op speelautomaten en kopen van krasloten, dit blijkt uit een relatief groot aandeel onterecht toegelaten minderjarigen (het blauwe segment) en klein aandeel terecht geweigerde minderjarigen (het rode segment). Bij speelautomaten wordt maar 1 op de 9 minderjarigen geweigerd op basis van leeftijd. 3% van de minderjarigen heeft geprobeerd binnen te komen, maar is het niet gelukt in verband met leeftijdscontrole. Deze getallen kunnen niet direct vergeleken worden omdat het resultaat uit deze enquête ook speelautomaten in horecagelegenheden betreft, maar het geeft toch een mogelijkheid tot enige vergelijking.

Bij krasloten heeft ruim een derde van de spelers een kraslot gekocht in het bijzijn van een volwassene (groene balk). Iets vaker gaat het om een ouder (vader en/of moeder). Deze uitsplitsing is niet afgebeeld in onderstaande figuur.

Figuur 10

Leeswijzer Figuur 10:**Vragen:**

- “Heb je de afgelopen 12 maanden weleens bij [aanbieder] gekocht/gespeeld of geprobeerd te kopen/spelen?”
- “Wie was er aanwezig de laatste keer dat je een [loterij aanbieder] lot/TOTO formulier kocht?” (Deze vraag is alleen gesteld aan respondenten die positief op de vorige vraag geantwoord hebben)
 - Alleen of met iemand anders jonger dan 18 jaar
 - Samen met iemand anders ouder dan 18 jaar
 - Samen met ouders/verzorgers

Toelichting:

Deze grafiek biedt inzicht in de handhaving op de leeftijdsgrens door aanbieders van kansspelen. Er wordt onderscheid gemaakt tussen terechte deelname, onterechte deelname en terechte weigering. Een minderjarige kan (in de optiek van de aanbieder) terecht toegelaten worden tot een kansspel als hij in het bijzijn van een meerderjarige is (dit geldt alleen voor loterijen en sportweddenschappen waarvoor in een winkel een lot of formulier gekocht kan worden). Een minderjarige wordt terecht geweigerd als bij een leeftijdscontrole zijn leeftijd wordt geconstateerd en hij daarom wordt weerhouden van deelname. Omdat de verkoop van loot boxes aan minderjarigen niet per definitie illegaal is, kan er niet eenduidig gesproken worden over terechte of onterechte deelname. Bij loot boxes komt een “terechte weigering” neer op een weigering van de transactie op basis van leeftijd. Ten slotte kan een speler onterecht worden toegelaten tot het kansspel. Voor online kansspelen, speelautomaten en Holland Casino valt elke deelname door een minderjarige in deze categorie, voor fysieke Toto en loterijen geldt dit voor minderjarigen die zonder de aanwezigheid van een meerderjarige een lot of formulier hebben kunnen kopen.

De juridische discussie over de vraag of bepaalde loot boxes wel of niet in strijd zijn met de Wet op de kansspelen is nog gaande. Daarom kan formeel nog niet worden gesproken over onrechtmatige deelname door minderjarigen. De figuur geeft wel aan dat aanbieders van games niet erg sterk controleren op leeftijd: vrijwel iedereen kan loot boxes kopen, ongeacht de leeftijd van de koper.

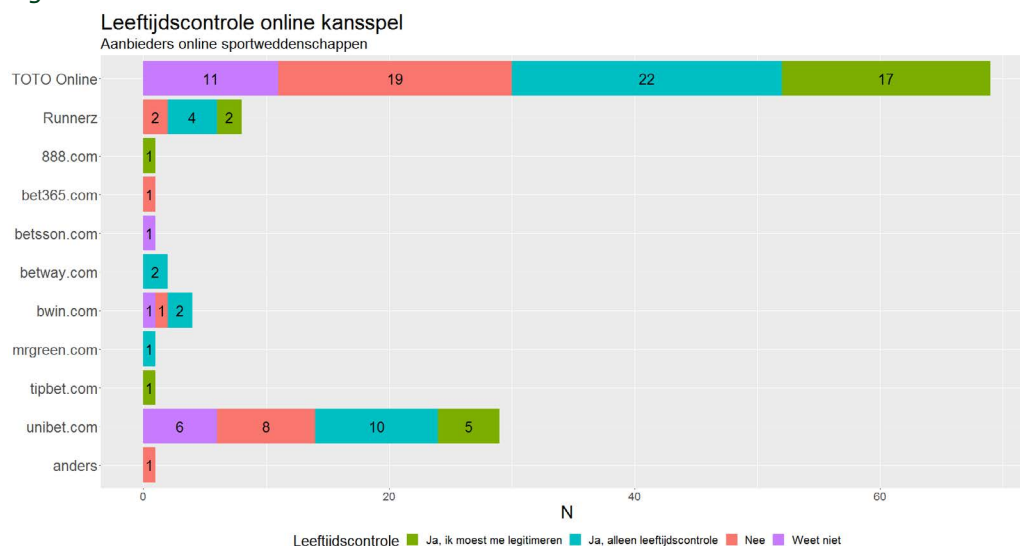
Het verbod op deelname aan kansspelen door minderjarigen wordt cijfermatig relatief succesvol gehandhaafd door grote legale aanbieders zoals de Staatsloterij, de fysieke Toto en Holland Casino. Slechts enkele keren komt het voor dat een minderjarige *zonder een volwassene* toegelaten wordt. Opvallend is dat dit niet geldt voor de tevens legale krasloten die op vergelijkbare plekken worden aangeboden, waar ongeveer 1 op de 3 minderjarigen die een lot probeert te kopen onterecht wordt toegelaten.

Geen eenduidig beeld over type leeftijdscontrole

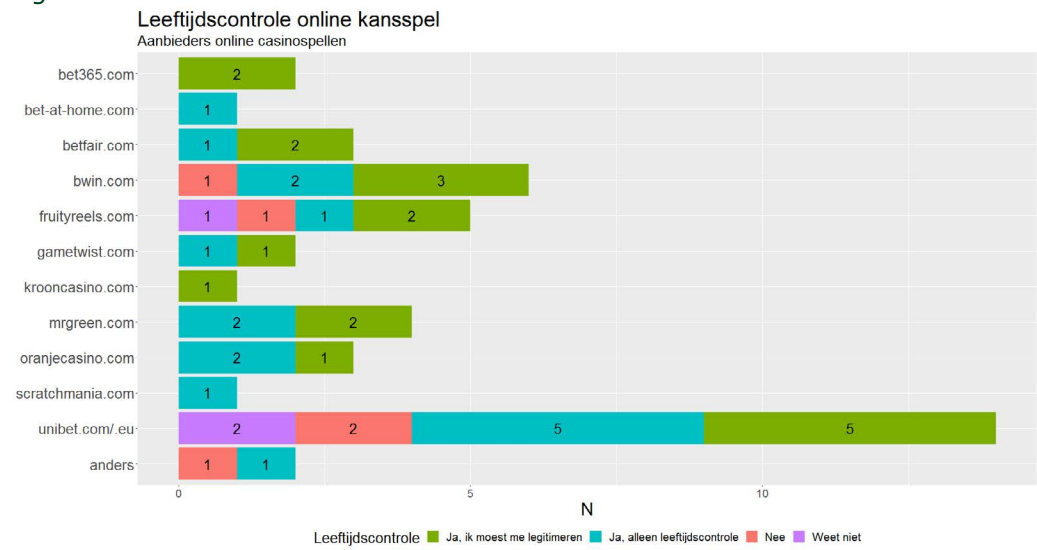
In de enquête zijn ook vragen gesteld over hoe en wanneer leeftijdscontrole wordt uitgevoerd bij online kansspelen: is het bij het aanmaken van het spelersaccount, bij het storten van geld op het account of bij de opname van de winsten, moest men zich legitimeren of moest er alleen een vinkje geplaatst worden? Er zijn ook vragen gesteld over hoe en wanneer leeftijdscontrole wordt uitgevoerd bij online kansspelen: is het bij het aanmaken van de spelersaccount, bij het storten van geld of opname van winsten, moest men zich legitimeren of moest alleen een vinkje worden geplaatst?

In de figuren 11 t/m 14 wordt geprobeerd het type leeftijdscontrole inzichtelijk te maken, maar de resultaten leiden niet tot een eenduidig beeld. Op de vraag of en hoe spelers van verschillende kansspelen gecontroleerd zijn op hun leeftijd, worden heel verschillende antwoorden gegeven waardoor het onmogelijk wordt om met enige zekerheid te achterhalen of en hoe een bepaalde aanbieder de leeftijd van zijn spelers controleert. Een ander probleem is dat er maar weinig respondenten spelen bij de ‘kleine’ aanbieders, waardoor het ook daar onduidelijk is of en hoe die websites op leeftijd controleren. Een mogelijke verklaring zou kunnen zijn dat als men een identiteitsbewijs heeft moeten inscannen en opsturen, men die moeite niet zo maar zou vergeten en het daarom dus onwaarschijnlijk is dat er een “grote” aanbieder is waarbij men zich moet legitimeren.

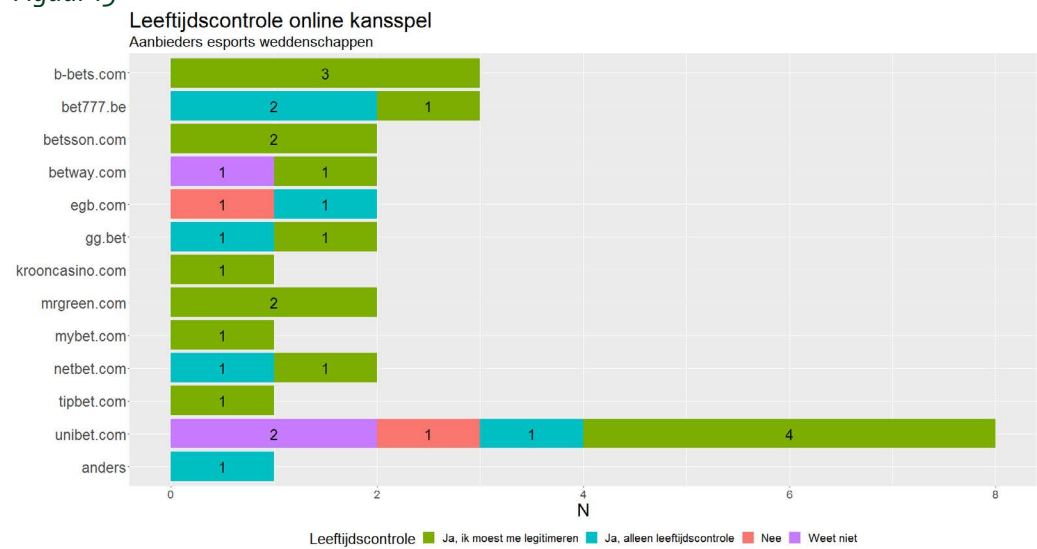
Figuur 11

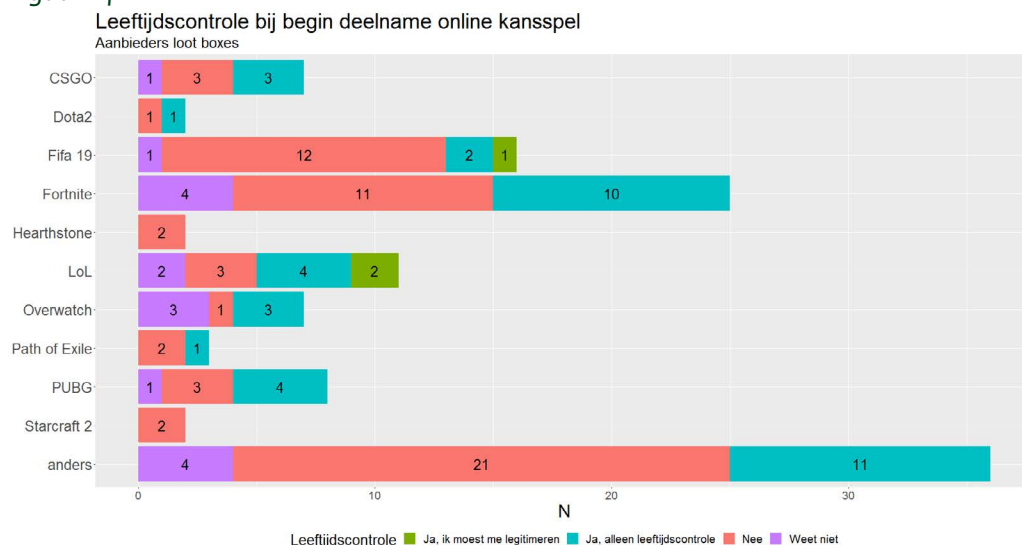
Figuur 12

Figuur 13

Figuur 14

Leeswijzer Figuur 11 t/m Figuur 14:

Vragen:

- “Werd je leeftijd gecontroleerd bij het aanmaken van een spelersaccount bij [aanbieder]?”
- “Werd je leeftijd gecontroleerd bij het storten van geld op je spelersaccount bij [aanbieder]?”

Toelichting:

De bovenstaande grafieken geven weer of en hoe spelers zich moeten legitimeren bij het aanmaken van een spelersaccount, bij het storten van geld op dat account en bij het uitkeren van de gewonnen prijzen. Als een respondent aangaf zich te hebben moeten legitimeren in één van deze situaties, dan geldt deze respondent als iemand die zich heeft moeten legitimeren om te mogen gokken bij die website. Als een respondent zich niet heeft hoeven legitimeren, maar wel een leeftijdscontrole moest doorgaan (doorgaans betekent dit “Ik ben 18+” aanvinken), dan valt hij in de categorie “Ja, alleen leeftijdscontrole”. Als een respondent zich niet heeft hoeven legitimeren, geen leeftijdscontrole heeft hoeven doorstaan, en als hij op één van de potentiële controlemomenten heeft aangegeven niet te weten of en hoe hij op leeftijd gecontroleerd is, dan is hij aangemerkt als “Weet niet”. Ten slotte, als een respondent heeft aangegeven op elk van de potentiële controle momenten geen vorm van leeftijdscontrole heeft hoeven doorstaan, staat hij gemarkeerd als “Nee”.

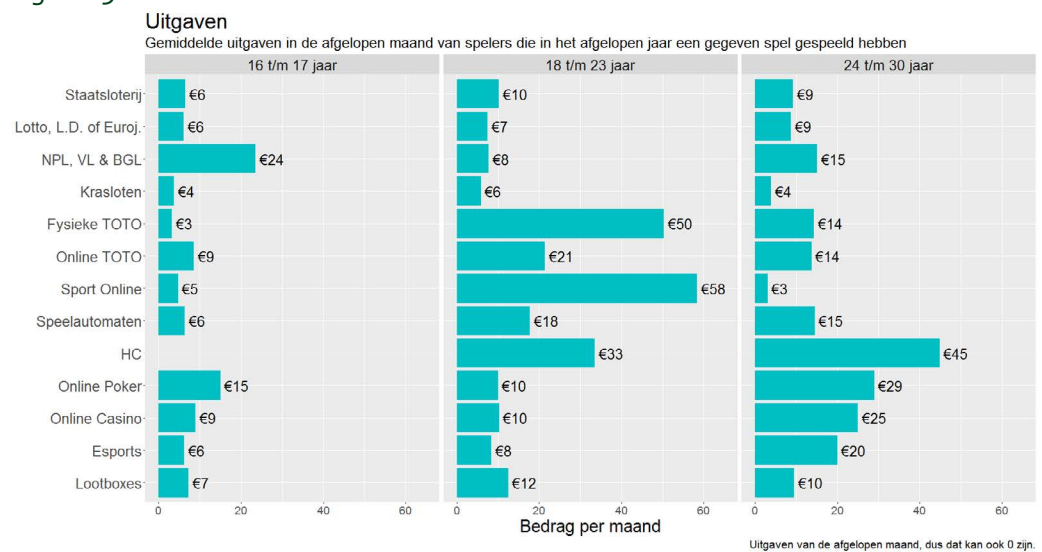
6. Uitgaven

De gemiddelde minderjarige geeft €2,81 uit aan gokken op maandelijkse basis. Voor 18 t/m 23 jarigen en 24 t/m 30 jarigen is dat respectievelijk €31,- en €32,30. In deze berekening wordt het gemiddelde over alle spellen berekend. Bij respondenten die niet hebben gespeeld of geen geld hebben uitgegeven de afgelopen maand is de uitgave op €0 gesteld.

De typische speler geeft minder dan €20 uit

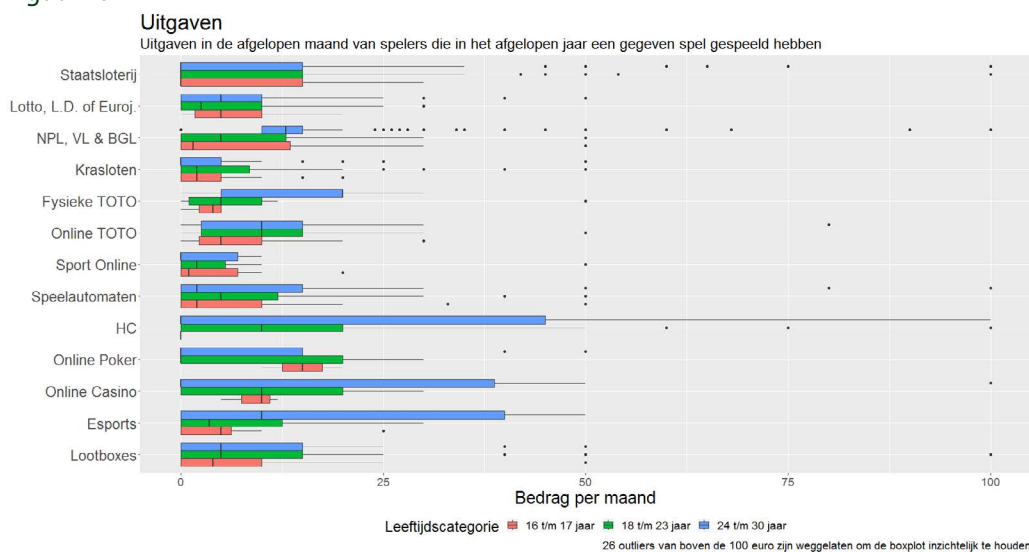
De gemiddelde uitgaven vallen uiteraard hoger uit als men het gemiddelde berekent over de mensen die aangegeven hebben te spelen. Figuur 15 toont de gemiddelde uitgaven aan (kans)spelen door mensen die het afgelopen jaar hebben gespeeld. Respondenten die afgelopen maand niet hebben gespeeld, worden meegeteld met een uitgave van €0. Door minderjarige spelers wordt gemiddeld het meeste geld uitgegeven aan goededoelenloterijen en online poker.

Figuur 15

Omdat door een klein aantal uitschieters de gemiddelden een onbetrouwbare maatstaf zijn voor de representatieve gokker, zal verder vooral gekeken worden naar de mediaan (de uitgave van de speler in het midden van de verdeling). De mediaan wordt in Figuur 16 aangegeven met de horizontale lijn in de boxplot. Voor het gemak wordt de gemiddelde uitgave en de mediaan in Tabel 3 nog eens opgesomd.

Figuur 16

Leeswijzer Figuur 15 en Figuur 16:

Vraag:

“Hoeveel euro heb je de afgelopen maand besteed aan [goktype/aanbieder]”

Toelichting:

In de bovenstaande grafieken en tabel worden de uitgaven van de afgelopen maand onder spelers die in het afgelopen jaar een gegeven spel gespeeld hebben per leeftijdscategorie uiteen gezet. Omdat de groep waaraan de vraag over hun uitgaven aan gesteld is bestaat uit mensen die in de afgelopen 12 maanden gespeeld hebben, kan het ook zo zijn dat de uitgaven in de afgelopen maand €0,- zijn. Er is gekozen om zowel een staafdiagram met de gemiddelden, als een boxplot te tonen omdat de uitgaven erg scheef verdeeld zijn. Dit komt grotendeels door een aantal uitschieters die het gemiddelde beïnvloeden maar niet de typische speler representeren. Een deel van deze uitschieters is niet zichtbaar in de boxplot om de figuur leesbaar te houden.

De boxplot bestaat uit een aantal elementen, per goktype en leeftijdscategorie is er: een rechthoekig vlak met een verticale lijn er doorheen, twee “snorharen” die aan weerszijden van het vlak uitsteken, en individuele punten. Het linker en rechter uiteinde van het vlak geven het eerste en derde kwartiel van de uitgaven in de relevante categorie aan. De verticale lijn door het vlak geeft het tweede kwartiel, ofwel de mediaan, aan (let op: deze kan overlappen met het eerste of derde kwartiel zoals bij de Staatsloterij voor elke leeftijdscategorie). De snorharen geven het minimum en het maximum aan van de observaties die niet als uitschieters bestempeld zijn. De individuele punten geven de observaties aan die wel als uitschieters bestempeld zijn. Een observatie wordt als uitschieter bestempeld als hij groter (kleiner) is dan het derde (eerste) kwartiel plus (min) anderhalf maal de afstand tussen het eerste en het derde kwartiel.

Tabel 3

Goktype	Gemiddelde			Mediaan		
	16 t/m	18 t/m	24 t/m	16 t/m	18 t/m	24 t/m
	17 jaar	23 jaar	30 jaar	17 jaar	23 jaar	30 jaar
Staatsloterij	€ 6,47	€ 10,19	€ 9,22	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00
Lotto, L.D. of Euroj.	€ 6,13	€ 7,46	€ 8,69	€ 5,00	€ 3,00	€ 5,00
NPL, VL & BGL	€ 23,55	€ 7,74	€ 15,10	€ 3,00	€ 5,00	€ 13,00
Krasloten	€ 3,77	€ 5,87	€ 3,89	€ 2,00	€ 2,00	€ 0,00
Fysieke TOTO	€ 3,25	€ 50,33	€ 14,31	€ 4,00	€ 7,50	€ 20,00
Online TOTO	€ 8,60	€ 21,38	€ 13,74	€ 5,00	€ 10,00	€ 10,00
Sport Online	€ 4,75	€ 55,72	€ 3,07	€ 1,00	€ 5,00	€ 0,00
Speelautomaat	€ 6,38	€ 17,78	€ 14,51	€ 2,00	€ 5,00	€ 2,00
Holland Casino	€ 0,00	€ 33,48	€ 44,89	€ 0,00	€ 15,00	€ 0,00
Online Poker	€ 15,00	€ 10,00	€ 26,36	€ 15,00	€ 0,00	€ 0,00
Online Casino	€ 9,00	€ 10,29	€ 25,00	€ 10,00	€ 10,00	€ 0,00
Esports	€ 8,89	€ 7,78	€ 17,50	€ 5,00	€ 3,00	€ 5,00
Loot boxes	€ 7,29	€ 12,48	€ 9,50	€ 4,00	€ 5,00	€ 5,00

Leeswijzer Tabel:**Vraag:**

“Heb je de afgelopen 12 maanden wel eens [aanbieder] gekocht/gespeeld of geprobeerd te kopen/spelen?”

Toelichting:

De tabel geeft het aantal Nederlanders binnen de leeftijdsklasse weer dat een bepaald spel speelt. De best guess is de gemiddelde: circa 40.000 16-17 jarigen hebben afgelopen jaar een loot box gekocht. De min en de max geven de grenzen van de 95% betrouwbaarheidsinterval: met 95% zekerheid kunnen we zeggen dat 20.7422 en 58.581 16-17 jarigen afgelopen jaar een of meerdere loot boxes hebben gekocht.

Op een aantal gevallen na lijkt het bedrag dat de typische gokker in een maand uit geeft niet boven de €20,- uit te komen. Omdat de inkomens van de respondenten onbekend zijn, is het moeilijk om een betrouwbare inschatting te maken van de uitgaven als percentage van het inkomen.

De Staatsloterij is opvallend omdat de mediaan daar voor elke leeftijdscategorie €0,- is. Dit komt waarschijnlijk omdat veel spelers bijvoorbeeld een keer een nieuwjaarslot kopen of een lot cadeau krijgen en verder niet structureel spelen. Vrijwel alle uitschieters zijn van mensen die hebben aangegeven meerdere honderden euro's uitgegeven te hebben aan een bepaalde vorm van gokken. Deze uitschieters liggen vooral in de volgende categorieën: sportwedenschappen, speelautomaten en Holland Casino (uitzondering is een persoon die heeft aangegeven in de afgelopen maand €300,- uitgegeven te hebben aan de Staatsloterij).

Deze resultaten moeten worden gezien in de context van de periode waarin de enquête is afgenomen. Zoals eerder al genoemd speelde Ajax in de periode waarin naar de uitgaven van de respondenten gevraagd werd in de halve finale van de Champions League tegen Juventus. Hierdoor zouden de gemiddelde uitgaven aan gokken op sportwedstrijden eventueel hoger kunnen liggen dan in een andere periode. Uitsluitel hierover zou kunnen komen door te kijken naar verkoopcijfers van een aanbieder van sportweddenschappen over de tijd heen. De oudejaarslotrekking van de Staatsloterij valt ook buiten de periode waarover de vraag is gesteld. Een vergelijking met omzetcijfers van de Staatsloterij in december en april zou uitsluitel kunnen geven.

7. Probleemgedrag

In deze paragraaf wordt ingegaan op probleemgedrag. Om de enquête niet te belastend te maken voor respondenten, is niet een volledige set van screeningsvragen voorgelegd, maar slechts de twee belangrijkste vragen: “Heb je ooit tegen mensen die voor jou belangrijk zijn gelogen over hoeveel je gokte?” en “Heb je ooit de behoefte gevoeld om steeds meer geld in te zetten bij het gokken?”. Deze twee vragen hebben de hoogste voorspellende kracht voor als risico- of probleemspeler aangemerkt te worden volgens de literatuur.⁴ Doorgaans wordt in de literatuur verwezen naar deze twee vragen als de “lie/bet-enquête”. Voor het gemak wordt de groep die beide vragen bevestigend beantwoordt, aangeduid als “probleemspelers”.

In tegenstelling tot de standaard vraagstelling, waarbij de vragen in het algemeen worden gesteld, zijn in deze enquête de lie/bet-vragen voor zes typen spellen afzonderlijk gesteld. Deze keuze heeft uiteraard te maken met het feit dat deze enquête ook over spellen gaan die niet per definitie kansspelen zijn (zoals loot boxes en social casino games).

Meeste probleemgevallen bij casinospelen

Figuur 17 laat zien dat het achterna jagen van winsten het vaakst wordt aangevinkt, een kleinere groep heeft wel eens gelogen en een nog kleinere groep deed allebei weleens. Hierbij zijn casinospellen een uitzondering, daarbij hebben meer mensen wel eens winsten achterna gejaagd én gelogen dan alleen gelogen. Casinospellen zijn niet alleen daarin opvallend, het is ook het type gokken met de meeste probleemgevallen. De minst hoge scores komen voor bij loterijen en loot boxes.

Aandeel probleemspelers niet hoger dan 2016 – maar vergelijking is lastig

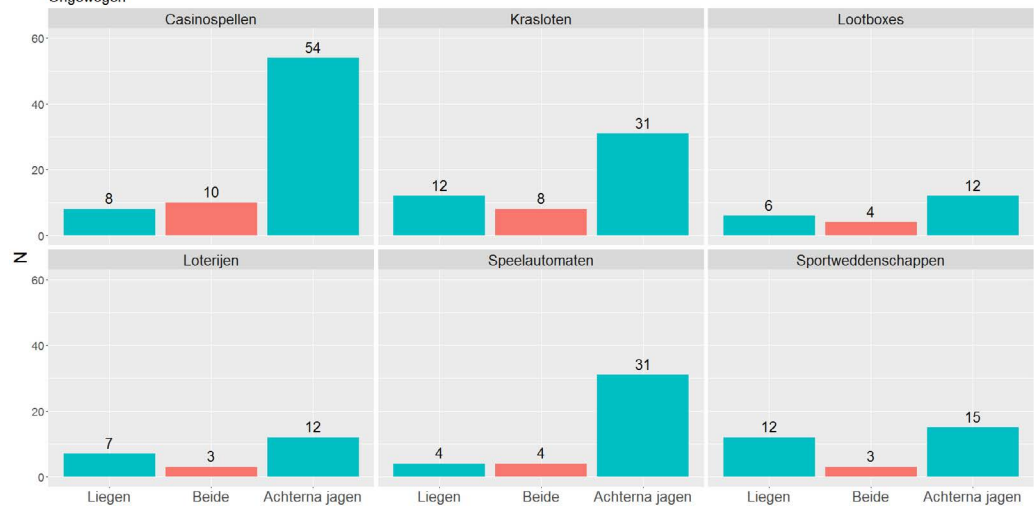
Overall, heeft 0,21% van de steekproef bevestigend geantwoord op de beide vragen. Hierbij zijn ook probleemspelers met loot boxes overigens meegeteld. In de standaard vraagstelling wordt immers ook niet heel specifiek uitgelegd welke spellen wel en niet meetellen als kansspelen.

In de bevolkingsenquête uit 2016 werd een lager aandeel, 0,65% van de bevolking van 16 jaar of ouder als probleemspeler aangemerkt. De resultaten van de twee enquêtes zijn echter niet goed vergelijkbaar: bij de bevolkingsenquête uit 2016 is de volledige vragenlijst volgens de South Oaks Gambling Screen-methode afgenomen.

⁴ Johnson, E.E., Hamer, R., R.M., Tan, B., Eistenstein, N., & Englehard, C. (1988). The lie/bet questionnaire for screening pathological gamblers, *Psychological Reports*, 80, 83-88.

Figuur 17

Verslavingsindicatoren per goktype

Leeswijzer Figuur 17:**Vragen:**

- “Heb je ooit tegen mensen die voor jou belangrijk zijn gelogen over hoeveel je gokte?”
- “Heb je ooit de behoefte gevoeld om steeds meer geld in te zetten bij het gokken?”

Toelichting:

De balken geven het aantal respondenten weer dat over gegeven kansspel gelogen heeft, winsten achter aangejaagd heeft, dan wel beide heeft gedaan. Als een respondent beide vragen met ja heeft beantwoord, dan wordt hij/zij als probleemspeler gezien. Vandaar de rode markering.

Dit plaatje is gemaakt met gebruik van de volledige steekproef N= 1.546 respondenten.

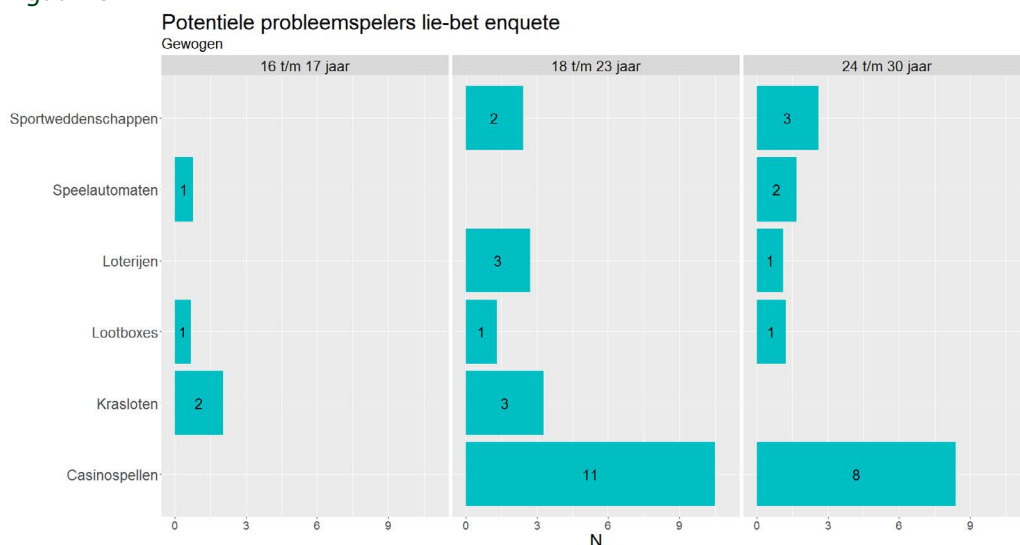
Minder minderjarigen met probleemgedrag dan volwassenen

7% van de minderjarigen ervaart weleens probleemgedrag rondom spelen in de vorm van liegen tegen dierbaren en/of het achterna jagen van winsten. 2% van de minderjarigen heeft beide vragen bevestigend beantwoord.⁵

Figuur 18 schetst het aantal mensen dat op beide lie/bet-vragen bevestigend heeft geantwoord, uitgesplitst naar de leeftijdsgroepen en kansspelen. Opvallend is dat er bij het meest risicovol lijkende spel uit Figuur 17, casinospellen, geen minderjarigen zijn die zowel gelogen hebben als winsten achterna gejaagd hebben. Bij minderjarigen lijken krasloten het grootste probleem, gevolgd door loot boxes en speelautomaten. Dit strookt met de resultaten uit Figuur 1, waaruit bleek dat deze goktypen het meest populair waren onder jongeren. Hierbij moet wederom gezegd worden dat het om een klein aantal probleemgevallen gaat waardoor het moeilijk is om statistisch betekenisvolle uitspraken te doen over de gehele populatie.

⁵ Dit zijn gewogen gemiddelden.

Figuur 18

Leeswijzer Figuur 17 t/m 18:**Vragen:**

- “Heb je ooit tegen mensen die voor jou belangrijk zijn gelogen over hoeveel je gokte?”
- “Heb je ooit de behoefte gevoeld om steeds meer geld in te zetten bij het gokken?”

Toelichting:

De hierboven genoemde vragen zijn gesteld voor elk goktype. Hierdoor is er dus per goktype informatie over de mate van probleemgedrag.

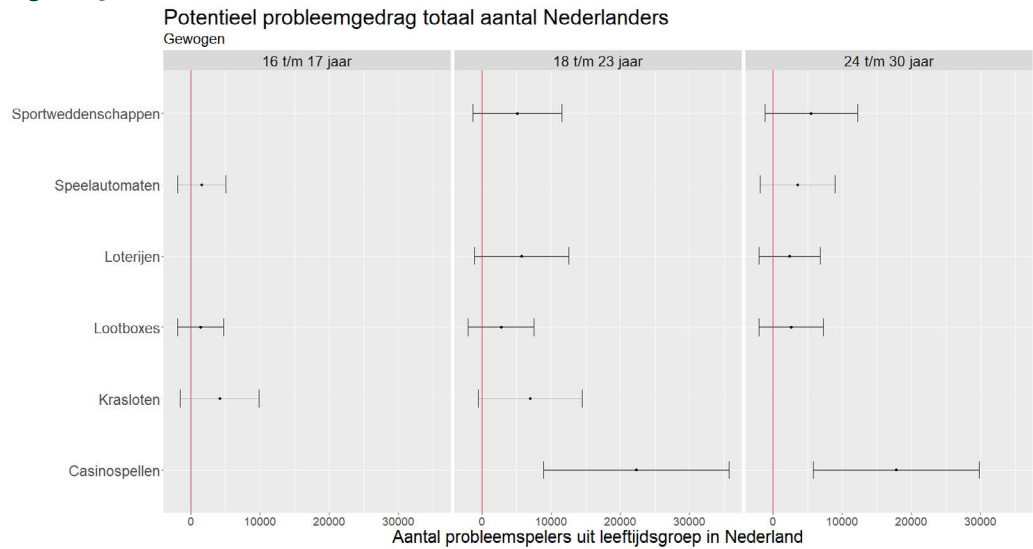
Deze grafiek geeft weer hoeveel van de ruim 1500 respondenten ooit problemen hebben gehad met gokken. De respondenten die onder de categorie “Liegen” vallen, hebben alleen positief geantwoord op de eerst genoemde vraag. De respondenten die onder de categorie “Achterna jagen” vallen, hebben alleen positief geantwoord laatste genoemde vraag. De respondenten die onder de categorie “Beide” vallen hebben positief geantwoord op beide bovenstaande vragen.

Dit kan niet als percentage van de gokkende groep weergegeven worden omdat de tijdsperiodes niet hetzelfde zijn. Dat wil zeggen: de vragen over de eventuele verslavingsproblemen gaan over of een speler ooit gelogen of winsten achterna gejaagd heeft, terwijl de deelname vragen over het afgelopen jaar gaan.

In 18 worden de aandelen omgerekend tot het aantal Nederlanders met een probleem en weergegeven (met een 95% betrouwbaarheidsinterval).

Het aantal probleemspeleers in de steekproef (zoals weergegeven in Figuur 19) is wederom omgerekend in aantallen probleemspeleers in de bevolking. De schattingen zijn in Figuur 18 weergegeven.

Figuur 19

Leeswijzer Figuur 19:

Vragen:

- “Heb je ooit tegen mensen die voor jou belangrijk zijn gelogen over hoeveel je gokte?”
- “Heb je ooit de behoefte gevoeld om steeds meer geld in te zetten bij het gokken?”

Als een respondent beide vragen met ja heeft beantwoord, dan wordt hij/zij als probleemspeler gezien.

Toelichting:

De punten in de figuur geven de geschatte aantal probleemspelers.

De “snorharen” aan weerszijden van deze punten representeren het minimum en maximum waar de werkelijke waarde met 95% zekerheid tussen zit (de betrouwbaarheidsinterval)

De gemiddelde (of puntschatting) is gewogen en dus representatief voor de bevolking. Voor de berekening van de onder- en bovengrens hebben we een conservatieve weegfactor gekozen waardoor de intervallen voor minderjarigen iets breder zijn weergegeven dan in de werkelijkheid.

Tabel 4

Goktype	16 t/m 17 jaar			18 t/m 23 jaar			24 t/m 30 jaar		
	min.	gem.	max.	min.	gem.	max.	min.	gem.	max.
Sportwedenschappen	-	-	-	-1330	5125,5	11581	-1180	5525	12230
Speelautomaten	-1936	1569	5074	-	-	-	-1825	3562,5	8950
Loterijen	-	-	-	-1086	5749,5	12585	-2025	2381,5	6788
Lootboxes	-1913	1405	4723	-1980	2774,5	7529	-2001	2621	7243
Krasloten	-1525	4173	9870	-548	6980	14508	-	-	-
Casinospellen	-	-	-	8930	22308	35686	5831	17827	29823

Leeswijzer Tabel 4:**Vraag:**

“Heb je de afgelopen 12 maanden wel eens [aanbieder] gekocht/gespeeld of geprobeerd te kopen/spelen?”

Toelichting:

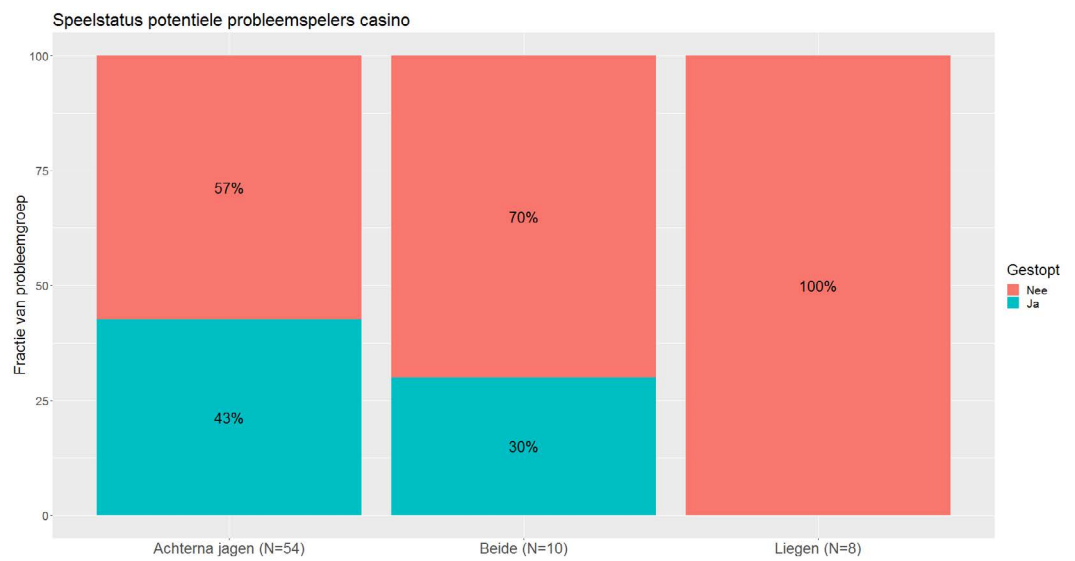
De tabel geeft het aantal Nederlanders binnen de leeftijdsklasse weer dat op beide vragen ja heeft geantwoord voor gegeven spel. De best guess is de gemiddelde: circa 1600 16-17 jarigen hebben winsten achterna gejaagd en gelogen over spelen op speelautomaten. De min en de max geven de grenzen van de 95% betrouwbaarheidsinterval: met 95% zekerheid kunnen we zeggen dat tussen 0 en 5074 16-17 jarigen problemen hebben ervaren met speelautomaten. Merk op dat het negatieve getal voor de ondergrens wordt afgeknot op 0.

Een deel van probleemspelers speelt nu niet

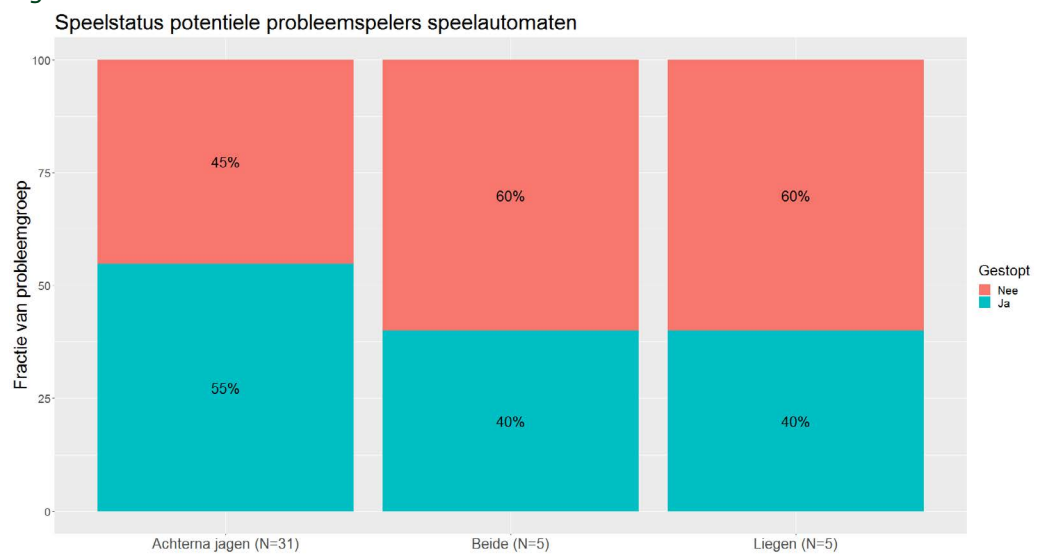
Merk op dat de vragen die onderliggend zijn bij Figuur 17 en Figuur 18, gesteld zijn over een onbepaalde tijdsperiode (ooit). In de literatuur wordt dit lifetime prevalentie genoemd. Het is dan ook mogelijk dat de problemen langer geleden speelden en dat de speler inmiddels gestopt is met het spelen van de voor hem/haar risicovolle spel. Uit Figuren 20 t/m 22 valt af te lezen dat dat inderdaad gebeurt: 30% van de mensen die beide vragen met ja heeft beantwoord voor casinospellen, heeft afgelopen 12 maanden dit spel niet meer gespeeld. Hetzelfde geldt voor 40% van de mensen die met speelautomaten en 40% van de respondenten die met krasloten eerder problemen hadden. Een aanzienlijk deel is dus inmiddels (of in ieder geval voor nu) gestopt.

Van de minderjarigen die op een van indicatoren van probleemgedrag positief geantwoord hebben, heeft 82% in de afgelopen 12 maanden gegekocht. Van de minderjarigen die nog nooit probleemgedrag hebben vertoond heeft 19% in de afgelopen 12 maanden gegekocht. Bij 18 t/m 23 jarigen was dit respectievelijk 98% en 62% en bij 24 t/m 30 jarigen was dit 96% en 73%. Het is aannemelijk dat er minderjarigen zijn die al probleemgedrag met betrekking tot gokken vertonen voor hun 16e. Deze cijfers zijn niet afgebeeld in Figuren.

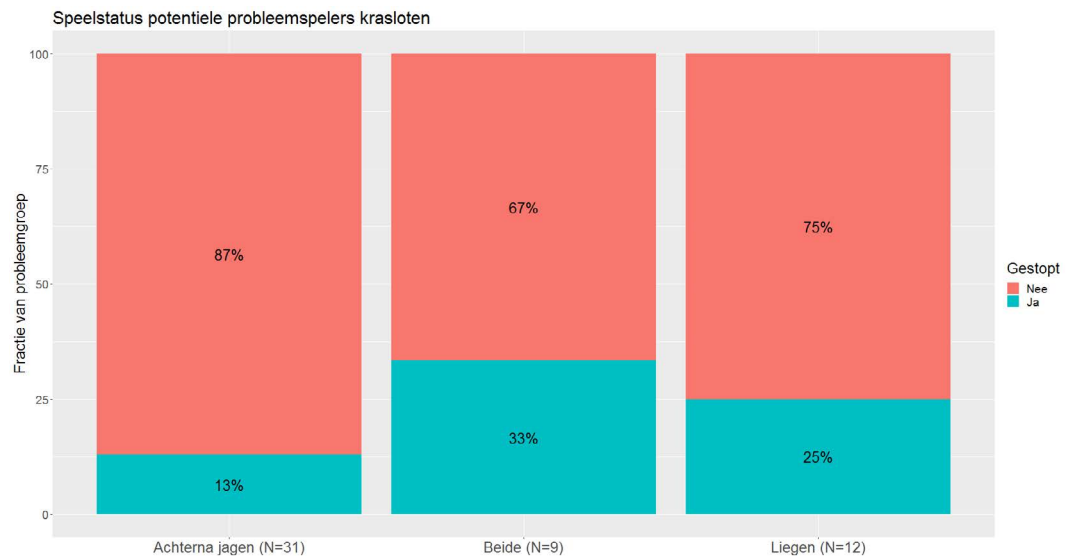
Figuur 20

Figuur 21

Figuur 22

Leeswijzer Figuur 20 tot Figuur 22

Vragen:

- “Heb je ooit tegen mensen die voor jou belangrijk zijn gelogen over hoeveel je gokte?”
- “Heb je ooit de behoefte gevoeld om steeds meer geld in te zetten bij het gokken?”
- “Heb je de afgelopen 12 maanden wel eens [aanbieder] gekocht/gespeeld of geprobeerd te kopen/spelen?”

Toelichting:

Bovenstaande grafieken geven weer hoeveel procent van de spelers die ooit een (potentieel) gokprobleem hadden, nog steeds spelen. Dit is alleen gedaan voor de drie speltypen met de meeste potentiële probleemspeelers omdat de percentages anders te nietszeggend werden door de kleine aantallen waarover ze berekend zijn.

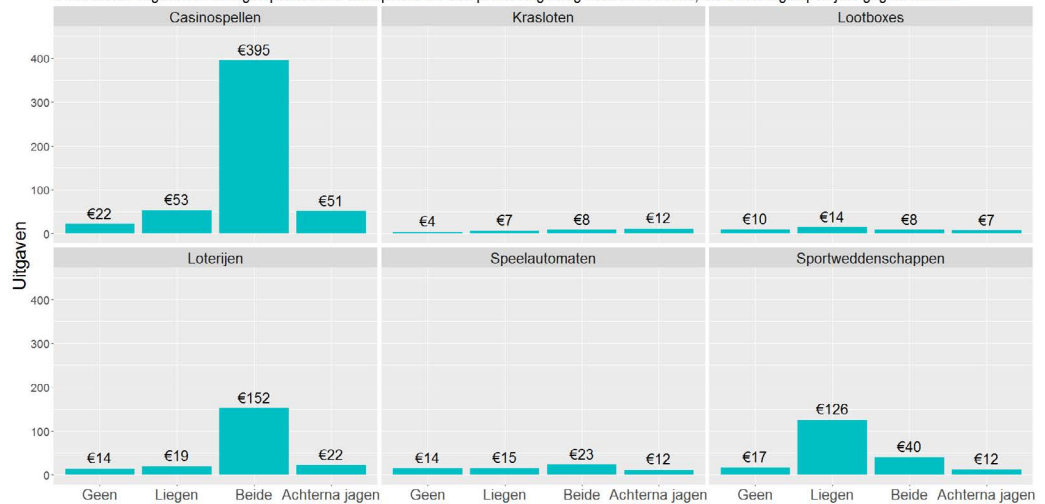
Uitgaven

Hoge maandelijkse uitgaven als symptoom van probleemgedrag manifesteren zich vooral bij casinospellen, loterijen en sportweddenschappen (zie Figuur 23). Probleemspeelers bij loterijen en casinospellen geven gemiddeld meer dan tien keer zo veel uit als spelers die aangegeven hebben geen probleemgedrag vertoond te hebben. Bij sportweddenschappen treedt een vergelijkbaar patroon op. Opvallend is dat hier de respondenten die hebben aangegeven alleen te hebben gelogen, het meeste uitgeven. Dit heeft waarschijnlijk met een combinatie van twee factoren te maken: Ten eerste, van de twee vragen over probleemgedrag heeft de vraag over liegen de hoogste voorspellingswaarde met betrekking tot daadwerkelijk probleemgedrag. Ten tweede, omdat dit het gemiddelde is kan een enkele uitschieter het gemiddelde flink beïnvloeden als de steekproef niet heel groot is. Uitgaven aan krasloten, loot boxes en speelautomaten zijn redelijk gelijk verdeeld over de verschillende graden van probleemgedrag.

Figuur 23

Uitgaven probleemspelers

Gemiddelde uitgaven in de afgelopen maand van spelers die ooit probleemgedrag hebben vertoond, die in het afgelopen jaar gegokt hebben

Leeswijzer Figuur 23:**Vragen:**

- “Heb je ooit tegen mensen die voor jou belangrijk zijn gelogen over hoeveel je gokte?”
- “Heb je ooit de behoefte gevoeld om steeds meer geld in te zetten bij het gokken?”
- “Hoeveel euro heb je de afgelopen maand besteed aan [kansspel product]”

Toelichting:

Bovenstaande grafiek geeft de gemiddelde uitgaven in de afgelopen maand van respondenten die in het afgelopen jaar gegokt hebben weer, uitgesplitst over de mate van probleemgedrag en verschillende goktypen.

Bijlage

Kansspelen bij minderjarigen en (jong)volwassenen (2019)

Uitleg bij de codes om type vraag aan te geven:

S = Single vraag – slechts één antwoord mogelijk

M = Multiple vraag – meerdere antwoorden mogelijk

Q = Numerieke vraag – er moet een getal ingevuld worden

O = Open vraag – vrij invul veld waarin tekst wordt getypt

OL = Open listing – kleine tekst velden voor invullen namen/merken/producten

I. SAMPLE VARIABLES

1 – Minderjarigen (16 en 17-jarigen): Allen beschikbaar in panel

2 – Controlegroep (18 t/m 23-jarigen): gelijk aan de groep minderjarigen

3 – Volwassenen (24 t/m 30-jarigen): gelijk aan de groep minderjarigen

II. QUOTA CHECK BASED ON SAMPLE VARIABLES

Totaal: n=1.500

1 – Minderjarigen (16 en 17-jarigen): Allen beschikbaar in panel (n=500)

2 – Controlegroep (18 t/m 23-jarigen): gelijk aan de groep minderjarigen (n=500)

3 – Volwassenen (24 t/m 30-jarigen): gelijk aan de groep minderjarigen (n=500)

IV. MAIN QUESTIONNAIRE

A Staatsloterij

Base: all respondents

A01 [S]

Heb je de afgelopen 12 maanden wel eens een Staatslot gekocht of geprobeerd te kopen?

☐ Ja

☐ Geprobeerd, maar het is nooit gelukt i.v.m. leeftijdscontrole

☐ Nee

Base: IF A01 = 1

A02 [Q]

*Hoeveel euro heb je de afgelopen maand uitgegeven aan de Staatsloterij?
Dit kan ook 0 Euro zijn als je afgelopen maand (toevallig) niet hebt gespeeld.*

SCRIPTER: min=-99999, max=99999

..... Euro

Base: IF A01 = 1

A03 [S]

Wie was aanwezig tijdens de laatste keer dat je een staatslot kocht? Indien dit meer dan eens gebeurde, dan bedoelen we de laatste keer.

Ik was...

- ☐ alleen of met iemand anders jonger dan 18 jaar
 - ☐ samen met iemand anders ouder dan 18 jaar
 - ☐ samen met ouders/verzorgers
-

Base: IF A01 = 1 and IF A03 ≠ 3

A04 [S]

Werd je leeftijd gecontroleerd tijdens de laatste keer dat je een staatslot kocht?

- ☐ Ja, er werd om legitimatie gevraagd
 - ☐ Ja, mijn leeftijd werd gevraagd, maar hoefde geen legitimatie te laten zien
 - ☐ Nee
 - ☐ Weet niet
-

Base: IF A01 = 1

A05 [S]

Heb je in de afgelopen 12 maanden een prijs gewonnen bij de Staatsloterij?

- ☐ Ja
 - ☐ Nee
-

Base: IF A01 = 1 and IF A05 = 1

A06 [S]

*Wie was er aanwezig tijdens het uitkeren van de prijs van de Staatsloterij?
Indien dit meer dan eens gebeurde, dan bedoelen we de laatste keer.*

Ik was...

- ☐ alleen of met iemand anders jonger dan 18 jaar
 - ☐ samen met iemand anders ouder dan 18 jaar
 - ☐ samen met ouders/verzorgers
-

Base: IF Ao1 = 1 and IF Ao5 = 1 and IF Ao6 ≠ 3

Ao7 [S]

Werd je leeftijd gecontroleerd tijdens het uitkeren van de prijs van de Staatsloterij? Indien dit meer dan eens gebeurde, dan bedoelen we de laatste keer.

- ☐ Ja, er werd om legitimatie gevraagd
 - ☐ Ja, mijn leeftijd werd gevraagd, maar hoefde geen legitimatie te laten zien
 - ☐ Nee
 - ☐ Weet niet
-

B Lotto, Lucky Day of Eurojackpot

Base: all respondents

Bo1 [S]

Heb je de afgelopen 12 maanden wel eens Lotto, Lucky Day of Eurojackpot gespeeld of geprobeerd te spelen?

- ☐ Ja
 - ☐ Geprobeerd, maar het is nooit gelukt i.v.m. leeftijdscontrole
 - ☐ Nee
-

Base: IF Bo1 = 1

Bo2 [Q]

Hoeveel euro heb je de afgelopen maand uitgegeven aan de Lotto, Lucky Day of Eurojackpot?

Dit kan ook 0 Euro zijn als je afgelopen maand (toevallig) niet hebt gespeeld.

SCRIPTER: min=-99999, max=99999

..... Euro

Base: IF Bo1 = 1

Bo3 [S]

Wie was aanwezig tijdens de laatste keer dat je een Lotto-, Lucky Day-of Eurojackpot-Lot kocht?

Ik was...

- ☐ alleen of met iemand anders jonger dan 18 jaar
 - ☐ samen met iemand anders ouder dan 18 jaar
 - ☐ samen met ouders/verzorgers
-

Base: IF Bo1 = 1 and If Bo3 ≠ 3

Bo4 [S]

Werd je leeftijd gecontroleerd tijdens de laatste keer dat je een Lotto-, Lucky Day- of Eurojackpot-Lot kocht?

- ☐ Ja, er werd om legitimatie gevraagd
 - ☐ Ja, mijn leeftijd werd gevraagd, maar hoefde geen legitimatie te laten zien
 - ☐ Nee
 - ☐ Weet niet
-

Base: IF Bo1 = 1

Bo5 [S]

Heb je in de afgelopen 12 maanden een prijs gewonnen bij de Lotto, Lucky Day of Eurojackpot?

- ☐ Ja
 - ☐ Nee
-

Base: IF Bo1 = 1 and IF Bo5 = 1

Bo6 [S]

Wie was er aanwezig tijdens het uitkeren van de prijs van de Lotto, Lucky Day of Eurojackpot?

Indien dit meer dan eens gebeurde, dan bedoelen we de laatste keer.

Ik was...

- ☐ alleen of met iemand anders jonger dan 18 jaar
 - ☐ samen met iemand anders ouder dan 18 jaar
 - ☐ samen met ouders/verzorgers
-

Base: IF Bo1 = 1 and IF Bo5 = 1 and IF Bo6 ≠ 3

Bo7 [S]

Werd je leeftijd gecontroleerd tijdens het uitkeren van de prijs van de Lotto, Lucky Day of Eurojackpot?

Indien dit meer dan eens gebeurde, dan bedoelen we de laatste keer.

- ☐ Ja, er werd om legitimatie gevraagd
 - ☐ Ja, mijn leeftijd werd gevraagd, maar hoefde geen legitimatie te laten zien
 - ☐ Nee
 - ☐ Weet niet
-

X Postcode Loterij, VriendenLoterij, BankGiro Loterij

Base: all respondents

X01 [S]

Heb je de afgelopen 12 maanden deelgenomen of geprobeerd deel te nemen aan de Postcode Loterij, VriendenLoterij of BankGiro Loterij?

- ☐ Ja
- ☐ Geprobeerd, maar het is nooit gelukt i.v.m. leeftijdscontrole
- ☐ Nee

Base: IF X01 = 1

X02 [Q]

Hoeveel euro heb je de afgelopen maand uitgegeven aan de Postcode Loterij, VriendenLoterij of BankGiro Loterij?

Dit kan ook 0 Euro zijn als je afgelopen maand (toevallig) niet hebt gespeeld.

SCRIPTER: min=-99999, max=99999

..... Euro

Base: IF X01 = 1

X03 [S]

Wie was aanwezig tijdens afsluiten van het contract met de Postcode Loterij, VriendenLoterij of BankGiro Loterij?

Indien dit meer dan eens gebeurde, dan bedoelen we de laatste keer.

Ik was...

- ☐ alleen of met iemand anders jonger dan 18 jaar
- ☐ samen met iemand anders ouder dan 18 jaar
- ☐ samen met ouders/verzorgers

Base: IF X01 = 1 and If X03 ≠ 3

X04 [S]

Werd je leeftijd gecontroleerd tijdens de (laatste) keer dat je deelnemer werd van de Postcode Loterij, VriendenLoterij of BankGiro Loterij?

- ☐ Ja, er werd om legitimatie gevraagd
 - ☐ Ja, mijn leeftijd werd gevraagd, maar hoefde geen legitimatie te laten zien
 - ☐ Nee
 - ☐ Weet niet
-

Base: IF X01 = 1

X05 [S]

Heb je in de afgelopen 12 maanden een prijs gewonnen bij de de Postcode Loterij, VriendenLoterij of BankGiro Loterij?

- ☐ Ja
 - ☐ Nee
-

Base: IF X01 = 1 and IF X05 = 1

X06 [S]

Wie was er aanwezig tijdens het uitkeren van de prijs van de Postcode Loterij, VriendenLoterij of BankGiro Loterij?

Indien dit meer dan eens gebeurde, dan bedoelen we de laatste keer.

Ik was...

- ☐ alleen of met iemand anders jonger dan 18 jaar
 - ☐ samen met iemand anders ouder dan 18 jaar
 - ☐ samen met ouders/verzorgers
-

Base: IF X01 = 1 and IF X05 = 1 and IF X06 ≠ 3

X07 [S]

Werd je leeftijd gecontroleerd tijdens het uitkeren van de prijs van de Postcode Loterij, VriendenLoterij of BankGiro Loterij?

Indien dit meer dan eens gebeurde, dan bedoelen we op laatste keer.

- ☐ Ja, er werd om legitimatie gevraagd
 - ☐ Ja, mijn leeftijd werd gevraagd, maar hoefde geen legitimatie te laten zien
 - ☐ Nee
 - ☐ Weet niet
-

C Kraslot

Base: all respondents

C01 [S]

Heb je de afgelopen 12 maanden wel eens Kraslot gekocht of geprobeerd te kopen?

- ☐ Ja
 - ☐ Geprobeerd, maar het is nooit gelukt i.v.m. leeftijdscontrole
 - ☐ Nee
-

Base: IF Co1 = 1

Co2 [Q]

Hoeveel euro heb je de afgelopen maand uitgegeven aan het kopen van een Kraslot?

Dit kan ook 0 Euro zijn als je afgelopen maand (toevallig) niet hebt gespeeld.

SCRIPTER: min=-99999, max=99999

..... Euro

Base: IF Co1 = 1

Co3 [S]

Wie was aanwezig tijdens de laatste keer dat je een Kraslot kocht?

Ik was...

- ☐ alleen of met iemand anders jonger dan 18 jaar
 - ☐ samen met iemand anders ouder dan 18 jaar
 - ☐ samen met ouders/verzorgers
-

Base: IF Co1 = 1 and IF Co3 ≠ 3

Co4 [S]

Werd je leeftijd gecontroleerd tijdens de laatste keer dat je een Kraslot kocht?

- ☐ Ja, er werd om legitimatie gevraagd
 - ☐ Ja, mijn leeftijd werd gevraagd, maar hoefde geen legitimatie te laten zien
 - ☐ Nee
 - ☐ Weet niet
-

Base: IF Co1 = 1

Co5 [S]

Heb je in de afgelopen 12 maanden een prijs gewonnen met Kraslot(en)?

Indien dit meer dan eens gebeurde, dan bedoelen we de laatste keer.

- ☐ Ja
 - ☐ Nee
-

Base: IF Co1 = 1 and IF Co5 = 1

Co6 [S]

Wie was er aanwezig tijdens het uitkeren van de prijs van de Kraslot(en)?

Indien dit meer dan eens gebeurde, dan bedoelen we de laatste keer.

Ik was...

- ☐ alleen of met iemand anders jonger dan 18 jaar
 - ☐ samen met iemand anders ouder dan 18 jaar
 - ☐ samen met ouders/verzorgers
-

Base: IF Co1 = 1 and IF Co5 = 1 and IF Co6 ≠ 3

Co7 [S]

Werd je leeftijd gecontroleerd tijdens het uitkeren van de prijs van de Kraslot(en)?

Indien dit meer dan eens gebeurde, dan bedoelen we de laatste keer.

- ☐ Ja, er werd om legitimatie gevraagd
- ☐ Ja, mijn leeftijd werd gevraagd, maar hoefde geen legitimatie te laten zien
- ☐ Nee
- ☐ Weet niet

D Sportweddenschappen

Base: all respondents

Do1 [M]

Heb je de afgelopen 12 maanden wel eens gewed of geprobeerd te wedden op sportuitslagen?

(Er zijn meerdere antwoorden mogelijk.)

- ☐ Ja, met een (papieren) TOTO formulier in een winkel
- ☐ Geprobeerd om TOTO formulier te kopen, maar nooit gelukt ivm leeftijdscontrole
- ☐ Ja, op paarden bij Runnerz
- ☐ Geprobeerd bij Ruinners, maar nooit gelukt ivm leeftijdscontrole
- ☐ Ja, bij TOTO online
- ☐ Geprobeerd bij TOTO online, maar nooit gelukt ivm leeftijdscontrole
- ☐ Ja, bij een andere online aanbieder
- ☐ Geprobeerd bij andere online aanbieder het is nooit gelukt i.v.m. leeftijdscontrole
- ☐ Nee

Base: IF Do1 = 1

Do2 [Q]

Hoeveel euro heb je de afgelopen maand uitgegeven aan TOTO formulieren in de winkel?

Dit kan ook 0 Euro zijn als je afgelopen maand (toevallig) niet hebt gespeeld.

SCRIPTER: min=-99999, max=99999

..... Euro

Base: IF Do1 = 1

Do3 [S]

Wie was aanwezig tijdens de laatste keer dat je TOTO formulieren kocht in de winkel?

Ik was...

- ☐ alleen of met iemand anders jonger dan 18 jaar
 - ☐ samen met iemand anders ouder dan 18 jaar
 - ☐ samen met ouders/verzorgers
-

Base: IF Do1 = 1 and IF Do3 ≠ 3

Do4 [S]

Werd je leeftijd gecontroleerd tijdens de laatste keer dat je TOTO formulieren kocht in de winkel?

- ☐ Ja, er werd om legitimatie gevraagd
 - ☐ Ja, mijn leeftijd werd gevraagd, maar hoefde geen legitimatie te laten zien
 - ☐ Nee
 - ☐ Weet niet
-

Base: IF Do1 = 1

Do5 [S]

Heb je in de afgelopen 12 maanden een prijs gewonnen met TOTO formulieren?

- ☐ Ja
 - ☐ Nee
-

Base: IF Do1 = 1 and IF Do5 = 1

Do6 [S]

Wie was er aanwezig tijdens het uitkeren van de prijs van de TOTO formulieren?

Indien dit meer dan eens gebeurde, dan bedoelen we de laatste keer.

Ik was...

- ☐ alleen of met iemand anders jonger dan 18 jaar
 - ☐ samen met iemand anders ouder dan 18 jaar
 - ☐ samen met ouders/verzorgers
-

Base: IF Do1 = 1 and IF Do5 = 1 and IF Do6 ≠ 3

Do7 [S]

Werd je leeftijd gecontroleerd tijdens het uitkeren van de prijs van de TOTO formulieren?

Indien dit meer dan eens gebeurde, dan bedoelen we de laatste keer.

- ☐ Ja, er werd om legitimatie gevraagd
 - ☐ Ja, mijn leeftijd werd gevraagd, maar hoefde geen legitimatie te laten zien
 - ☐ Nee
 - ☐ Weet niet
-

Base: IF Do1 = 5

Do8 [Q]

Hoeveel euro heb je de afgelopen maand uitgegeven aan TOTO online?

Dit kan ook 0 Euro zijn als je afgelopen maand (toevallig) niet hebt gespeeld.

SCRIPTER: min=-99999, max=99999

..... Euro

Base: IF Do1 = 5

Do9 [S]

Werd je leeftijd gecontroleerd bij het aanmaken van een spelersaccount bij TOTO online?

- ☐ Ja, ik moest me identificeren
 - ☐ Ja, mijn leeftijd werd gevraagd, maar hoefde me niet te identificeren
 - ☐ Nee
 - ☐ Weet niet
-

Base: IF Do1 = 5

Do10 [S]

Werd je leeftijd gecontroleerd bij het storten van geld op je spelersaccount bij TOTO online?

- ☐ Ja, ik moest me identificeren
 - ☐ Ja, mijn leeftijd werd gevraagd, maar hoefde me niet te identificeren
 - ☐ Nee
 - ☐ Weet niet
-

Base: IF D01 = 5

D11 [S]

Heb je in de afgelopen 12 maanden geld laten uitkeren bij TOTO online?

- ☐ Ja
 - ☐ Nee
-

Base: IF D01 = 5 and IF D11 = 1

D12 [S]

Werd je leeftijd gecontroleerd bij het uitkeren van gewonnen prijzen?

Indien dit meer dan eens gebeurde, dan bedoelen we de laatste keer.

- ☐ Ja, ik moest me identificeren
 - ☐ Ja, mijn leeftijd werd gevraagd, maar hoefde me niet te identificeren
 - ☐ Nee
 - ☐ Weet niet
-

Base: IF D01 = 3

D13 [Q]

Hoeveel euro heb je de afgelopen maand uitgegeven aan weddenschappen bij Runnerz?

Dit kan ook 0 Euro zijn als je afgelopen maand (toevallig) niet hebt gespeeld.

SCRIPTER: min=-99999, max=99999

..... Euro

Base: IF D01 = 3

D14 [S]

Werd je leeftijd gecontroleerd bij het aanmaken van een spelersaccount bij Runnerz?

- ☐ Ja, ik moest me identificeren
 - ☐ Ja, mijn leeftijd werd gevraagd, maar hoefde me niet te identificeren
 - ☐ Nee
 - ☐ Weet niet
-

Base: IF D01 = 3

D15 [S]

Werd je leeftijd gecontroleerd bij het storten van geld op je spelersaccount bij Runnerz?

- ☐ Ja, ik moest me identificeren
- ☐ Ja, mijn leeftijd werd gevraagd, maar hoefde me niet te identificeren
- ☐ Nee
- ☐ Weet niet

Base: IF D01 = 3

D16 [S]

Heb je in de afgelopen 12 maanden geld laten uitkeren bij Runnerz?

- ☐ Ja
- ☐ Nee

Base: IF D01 = 3 and IF D16 = 1

D17 [S]

Werd je leeftijd gecontroleerd bij het uitbetalen of uitkeren van gewonnen prijzen?

Indien dit meer dan eens gebeurde, dan bedoelen we de laatste keer.

- ☐ Ja, ik moest me identificeren
- ☐ Ja, mijn leeftijd werd gevraagd, maar hoefde me niet te identificeren
- ☐ Nee
- ☐ Weet niet

Base: IF D01 = 7

D18 [M]

Bij welke online aanbieder heb je de afgelopen 12 maanden wel eens geprobeer een account aan te maken en/of een weddenschap af te sluiten?

(Er zijn meerdere antwoorden mogelijk.)

- ☐ 888.com
- ☐ bet365.com
- ☐ bet-at-home.com
- ☐ betfair.com
- ☐ bettson.com
- ☐ betway.com
- ☐ bwin.com
- ☐ mrgreen.com
- ☐ tipbet.com
- ☐ unbibet.com
- ☐ williamhill.com
- ☐ Anders: [O]

Base: IF D01 = 7

D19 [Q]

Hoeveel euro heb je de afgelopen maand besteed aan online sportweddenschappen anders dan TOTO of Runnerz?

(Dit kan ook 0 Euro zijn als je afgelopen maand (toevallig) niet hebt gespeeld.)

SCRIPTER: min=-99999, max=99999

..... Euro

Base: IF D01 = 7

D20 [S]

Werd je leeftijd gecontroleerd bij het aanmaken van een spelersaccount bij de betreffende online aanbieder(s)?

Aanbieder	Ja, identificatie was nodig	Ja, alleen aanvinken "ik ben 18+"	Nee	Weet niet
888.com				
bet365.com				
bet-at-home.com				
betfair.com				
bettson.com				
betway.com				
bwin.com				
mrgreen.com				
tipbet.com				
unibet.com				
williamhill.com				
Anders: [O]				

Scripter: It should be a rolling grid, in which the statements are the chosen answers of question D18.

Base: IF D01 = 7

D21 [S]

Werd je leeftijd gecontroleerd bij het storten van geld op je spelersaccount bij de betreffende online aanbieder?

Aanbieder	Ja, identificatie was nodig	Ja, alleen aanvinken "ik ben 18+"	Nee	Weet niet
888.com				
bet365.com				
bet-at-home.com				
betfair.com				
bettson.com				
betway.com				
bwin.com				
mrgreen.com				
tipbet.com				
unibet.com				
williamhill.com				
Anders: [O]				

Scripter: It should be a rolling grid, in which the statements are the chosen answers of question D18.

Base: IF D01 = 7

D22 [S]

Heb je in de afgelopen 12 maanden een prijs gewonnen met weddenschappen bij de betreffende online aanbieder?

Grid, answers in column:

☐ Ja

☐ Nee

In row(gekozen online aanbieders):

Insert chosen answers of question D18

Scripter: It should be a rolling grid, in which the statements are the chosen answers of question D18.

Base: IF D01 = 7 and IF D22 = 1

D23 [S]*Werd je leeftijd gecontroleerd bij het uitbetalen of uitkeren van een gewonnen prijs?*

Aanbieder	Ja, identificatie was nodig	Ja, alleen aanvinken "ik ben 18+"	Nee	Weet niet
888.com				
bet365.com				
bet-at-home.com				
betfair.com				
bettson.com				
betway.com				
bwin.com				
mrgreen.com				
tipbet.com				
unibet.com				
williamhill.com				
Anders: [O]				

Scripter: It should be a rolling grid, in which the statements are the chosen answers of question D18.

E Gokkasten

Base: all respondents

E01 [M]

Heb je de afgelopen 12 maanden wel eens gespeeld op een gokkast of geprobeerd te spelen op een gokkast?

(meerdere antwoorden mogelijk)

- ☐ Ja, in een speelautomatenhal
 - ☐ Ja in een horecagelegenheid anders dan speelautomatenhal (bijvoorbeeld een café of restaurant)
 - ☐ Geprobeerd, maar het is nooit gelukt i.v.m. leeftijdscontrole
 - ☐ Nee
 - ☐ Weet niet
-

Base: IF E01 = 1 or 2

E02 [Q]

Hoeveel euro heb je de afgelopen maand besteed aan het spelen op een gokkast?

Dit kan ook 0 Euro zijn als je afgelopen maand (toevallig) niet hebt gespeeld.

SCRIPTER: min=-99999, max=99999

..... Euro

Base: IF E01 = 1

E03 [S]

Werd je leeftijd gecontroleerd bij het binnenkomen in de speelhal?

- ☐ Ja, er werd om legitimatie gevraagd
 - ☐ Ja, mijn leeftijd werd gevraagd, maar hoefde geen legitimatie te laten zien
 - ☐ Nee
 - ☐ Weet niet
-

Base: IF E01 = 1

E04 [S]

Werd tijdens het spelen op een gokkast je leeftijd gecontroleerd?

- ☐ Ja, er werd om legitimatie gevraagd
 - ☐ Ja, mijn leeftijd werd gevraagd, maar hoefde geen legitimatie te laten zien
 - ☐ Nee
 - ☐ Weet niet
-

Base: IF Eo1 = 2

Eo5 [S]

Werd je leeftijd gecontroleerd bij het binnenkomen in de horecagelegenheid, zoals bijvoorbeeld een café of restaurant?

- ☐ Ja, er werd om legitimatie gevraagd
 - ☐ Ja, mijn leeftijd werd gevraagd, maar hoefde geen legitimatie te laten zien
 - ☐ Nee
 - ☐ Weet niet
-

Base: IF Eo1 = 2

Eo6 [S]

Werd tijdens het spelen op een gokkast je leeftijd gecontroleerd?

- ☐ Ja, er werd om legitimatie gevraagd
 - ☐ Ja, mijn leeftijd werd gevraagd, maar hoefde geen legitimatie te laten zien
 - ☐ Nee
 - ☐ Weet niet
-

F Holland Casino

Base: all respondents

Fo1 [S]

Heb je de afgelopen 12 maanden wel eens gespeeld bij Holland Casino of geprobeerd binnen te komen in Holland Casino?

- ☐ Ja
 - ☐ Geprobeerd, maar het is nooit gelukt i.v.m. leeftijdscontrole
 - ☐ Nee
-

Base: IF Fo1 = 1

Fo2 [Q]

Hoeveel euro heb je de afgelopen maand besteed aan het spelen bij Holland Casino?

Dit kan ook 0 Euro zijn als je afgelopen maand (toevallig) niet hebt gespeeld.

SCRIPTER: min=-99999, max=99999

..... Euro

Base: IF F01 = 1

F03 [S]

Werd je leeftijd gecontroleerd bij de ingang van het casino?

- ☐ Ja, er werd om legitimatie gevraagd
 - ☐ Ja, mijn leeftijd werd gevraagd, maar hoefde geen legitimatie te laten zien
 - ☐ Nee
 - ☐ Weet niet
-

G Online Casino's

Base: all respondents

G01 [s]

Heb je de afgelopen 12 maanden wel eens online poker gespeeld voor geld of geprobeerd een account aan te maken bij een aanbieder van poker voor geld?

- ☐ Ja
 - ☐ Geprobeerd, maar het is nooit gelukt i.v.m. leeftijdscontrole
 - ☐ Nee
-

Base: IF G01 = 1

G01a [M]

Bij welke online aanbieder heb je de afgelopen 12 maanden wel eens geprobeerd een account aan te maken en/of een weddenschap af te sluiten?

(Er zijn meerdere antwoorden mogelijk.)

- ☐ Everestpoker(.com)
 - ☐ Pokerstars(.eu)
 - ☐ Anders, namelijk
-

Base: IF G01 = 1

G02 [Q]

Hoeveel euro heb je de afgelopen maand besteed aan het spelen van online poker?

Dit kan ook 0 Euro zijn als je afgelopen maand (toevallig) niet hebt gespeeld.

SCRIPTER: min=-99999, max=99999

..... Euro

Base: IF IF Go1 = 1

Go3 [S]

Werd je leeftijd gecontroleerd bij het aanmaken van een spelersaccount voor online poker?

Grid, answers in column:

- ☐ Ja, ik moest me identificeren
- ☐ Ja, mijn leeftijd werd gevraagd, maar hoefde me niet te identificeren
- ☐ Nee
- ☐ Weet niet

In row(gekozen online aanbieders):

Insert chosen answers of question Go1

Scripter: It should be a rolling grid, in which the statements are the chosen answers of question Go1.

Base: IF IF Go1 = 1

Go4 [S]

Werd je leeftijd gecontroleerd bij het storten van geld op je spelersaccount voor online poker?

Grid, answers in column:

- ☐ Ja, ik moest me identificeren
- ☐ Ja, mijn leeftijd werd gevraagd, maar hoefde me niet te identificeren
- ☐ Nee
- ☐ Weet niet

In row(gekozen online aanbieders):

Insert chosen answers of question Go1

Scripter: It should be a rolling grid, in which the statements are the chosen answers of question Go1.

Base: IF IF Go1 = 1

Go5 [S]

Heb je in de afgelopen 12 maanden een prijs gewonnen met het spelen van online poker?

Grid, answers in column:

- ☐ Ja
- ☐ Nee

In row(gekozen online aanbieders):

Insert chosen answers of question Go1

Scripter: It should be a rolling grid, in which the statements are the chosen answers of question Go

Base: IF IF Go1 = 1 and if Go5 = 1

Go6 [S]

Werd je leeftijd gecontroleerd bij het uitbetalen of uitkeren van een gewonnen prijs?

Grid, answers in column:

- ☐ Ja, ik moest me identificeren
- ☐ Ja, mijn leeftijd werd gevraagd, maar hoefde me niet te identificeren
- ☐ Nee
- ☐ Weet niet

In row(gekozen online aanbieders):

Insert chosen answers of question Go1

Scripter: It should be a rolling grid, in which the statements are the chosen answers of question Go1.

Base: all respondents

Go7 [S]

Heb je de afgelopen 12 maanden wel eens online casinospellen gespeeld voor geld of geprobeerd een account aan te maken bij een aanbieder van online casinospellen voor geld?

- ☐ Ja
- ☐ Geprobeerd, maar het is nooit gelukt i.v.m. leeftijdscontrole
- ☐ Nee

Base: IF Go7 = 1

Go7a [M]

Heb je de afgelopen 12 maanden wel eens online een casinospel (anders dan poker) gespeeld voor geld of geprobeerd een account aan te maken bij een aanbieder?

(Bijvoorbeeld roulette, blackjack, fruitspellen etc.)

- ☐ bet365.com
 - ☐ bet-at-home.com
 - ☐ betfair.com
 - ☐ bwin.com
 - ☐ dunder.com
 - ☐ fruityreels.com
 - ☐ gametwist.com
 - ☐ krooncasino.com
 - ☐ mrgreen.com
 - ☐ oranjecasino.com
 - ☐ scratchmania.com
 - ☐ unibet.com of unitbet.eu
 - ☐ Anders: [O]
-

Base: IF G07= 1

Go8 [Q]

Hoeveel euro heb je de afgelopen maand besteed aan het spelen van online casinospellen?

Dit kan ook 0 Euro zijn als je afgelopen maand (toevallig) niet hebt gespeeld.

SCRIPTER: min=-99999, max=99999

..... Euro

Base IF G07= 1

G09 [S]

Werd je leeftijd gecontroleerd bij het aanmaken van een spelersaccount voor online casinospellen?

Aanbieder	Ja, identificatie was nodig	Ja, alleen aanvinken "ik ben 18+"	Nee	Weet niet
bet365.com				
bet-at-home.com				
betfair.com				
bwin.com				
dunder.com				
fruityreels.com				
gametwist.com				
krooncasino.com				
mrgreen.com				
oranjecasino.com				
scratchmania.com				
unibet.com of unibet.eu				
Anders: [O]				

Scripter: It should be a rolling grid, in which the statements are the chosen answers of question G07

Base: IF G07= 1

G10 [S]

Werd je leeftijd gecontroleerd bij het storten van geld op je spelersaccount voor online casinospellen?

Aanbieder	Ja, identificatie was nodig	Ja, alleen aanvinken "ik ben 18+"	Nee	Weet niet
bet365.com				
bet-at-home.com				
betfair.com				
bwin.com				
dunder.com				
fruityreels.com				
gametwist.com				
krooncasino.com				
mrgreen.com				
oranjecasino.com				
scratchmania.com				
unibet.com of unibet.eu				
Anders: [O]				

Scripter: It should be a rolling grid, in which the statements are the chosen answers of question G07

Base: IF G07= 1

G11 [S]

Heb je in de afgelopen 12 maanden geld laten uitkeren bij het spelen van online casinospellen?

Grid, answers in column:

☐ Ja☐ Nee

In row(gekozen online aanbieders):

Insert chosen answers of question G07

Scripter: It should be a rolling grid, in which the statements are the chosen answers of question G07

Base: IF G07= 1 and IF G11 = 1

G12 [S]

Werd je leeftijd gecontroleerd bij het uitbetalen of uitkeren van een gewonnen prijs?

Aanbieder	Ja, identificatie was nodig	Ja, alleen aanvinken "ik ben 18+"	Nee	Weet niet
bet365.com				
bet-at-home.com				
betfair.com				
bwin.com				
dunder.com				
fruityreels.com				
gametwist.com				
krooncasino.com				
mrgreen.com				
oranjecasino.com				
scratchmania.com				
unibet.com of unibet.eu				
Anders: [O]				

Scripter: It should be a rolling grid, in which the statements are the chosen answers of question G07

H Esports

Base: all respondents

Ho1 [S]

Heb je de afgelopen 12 maanden online wel eens geld uitgegeven aan een weddenschap op esports of geprobeerd een account aan te maken en/of weddenschap af te sluiten?

- ☐ Ja,
 - ☐ Geprobeerd, maar het is nooit gelukt i.v.m. leeftijdscontrole
 - ☐ Nee
-

Base: IF Ho1 = 1

Ho2 [M]

Bij welke online aanbieder heb je de afgelopen 12 maanden wel eens een esports weddenschap (gespeeld of geprobeerd te spelen)?

(Er zijn meerdere antwoorden mogelijk.)

- ☐ b-bets.com
 - ☐ bet777.be
 - ☐ betsson.com
 - ☐ betway.com
 - ☐ egb.com
 - ☐ gg.bet
 - ☐ krooncasino.com
 - ☐ mrgreen.com
 - ☐ mybet.com
 - ☐ netbet.com
 - ☐ pinnacle.com
 - ☐ tipbet.com
 - ☐ unibet.com
 - ☐ Anders: [O]
-

Base: IF Ho1 = 1

Ho3 [Q]

Hoeveel euro heb je de afgelopen maand besteed aan online esports weddenschappen?

Dit kan ook 0 Euro zijn als je afgelopen maand (toevallig) niet hebt gespeeld.

SCRIPTER: min=-99999, max=99999

..... Euro

Base: IF Ho2 = 1 through 14

Ho4 [S]

Werd je leeftijd gecontroleerd bij het aanmaken van een spelersaccount bij de betreffende online aanbieder(s)?

Aanbieder	Ja, identificatie was nodig	Ja, alleen aanvinken "ik ben 18+"	Nee	Weet niet
b-bets.com				
bet777.be				
betsson.com				
betway.com				
egb.com				
gg.bet				
krooncasino.com				
mrgreen.com				
mybet.com				
netbet.com				
pinnacle.com				
tipbet.com				
unibet.com of unibet.eu				
Anders: [O]				

Scripter: It should be a rolling grid, in which the statements are the chosen answers of question Ho2

Base: IF H02 = 1 through 14

H05 [S]

Werd je leeftijd gecontroleerd bij het storten van geld op je spelersaccount bij de betreffende online aanbieder?

Aanbieder	Ja, identificatie was nodig	Ja, alleen aanvinken "ik ben 18+"	Nee	Weet niet
b-bets.com				
bet777.be				
betsson.com				
betway.com				
egb.com				
gg.bet				
krooncasino.com				
mrgreen.com				
mybet.com				
netbet.com				
pinnacle.com				
tipbet.com				
unibet.com of unibet.eu				
Anders: [O]				

Scripter: It should be a rolling grid, in which the statements are the chosen answers of question H02

Base: IF Ho2 = 1 trough 14

Ho6 [S]

Heb je in de afgelopen 12 maanden een prijs gewonnen met esports wedden-schappen bij de betreffende online aanbieder?

Grid, answers in column:

☐ Ja

☐ Nee

In row(gekozen online aanbieders):

Insert chosen answers of question Ho2

Scripter: It should be a rolling grid, in which the statements are the chosen answers of question Ho2

Base: IF Ho2 = 1 trough 14 and IF Ho6 = 1

Ho7 [S]

Werd je leeftijd gecontroleerd bij het uitbetalen of uitkeren van een gewonnen prijs?

Aanbieder	Ja, identificatie was nodig	Ja, alleen aanvinken "ik ben 18+"	Nee	Weet niet
b-bets.com				
bet777.be				
betsson.com				
betway.com				
egb.com				
gg.bet				
krooncasino.com				
mrgreen.com				
mybet.com				
netbet.com				
pinnacle.com				
tipbet.com				
unibet.com of unibet.eu				
Anders: [O				

Scripter: It should be a rolling grid, in which the statements are the chosen answers of question Ho2

I Lootboxes

Base: all respondents

lo1 [S]

Heb je de afgelopen 12 maanden wel eens geld uitgegeven aan lootboxes in een (computer)game?

- ☐ Ja
- ☐ Geprobeerd, maar het is nooit gelukt i.v.m. leeftijdscontrole
- ☐ Nee

Base: IF lo1 = 1

lo2 [M]

Bij welke (computer)game heb je de afgelopen 12 maanden wel eens lootboxes gekocht?

(Er zijn meerdere antwoorden mogelijk.)

- ☐ CSGO (Counter-Strike: Global Offensive)
- ☐ Dota2
- ☐ Fifa 19
- ☐ Fortnite
- ☐ Hearthstone
- ☐ League of Legends
- ☐ Lost Ark
- ☐ Overwatch
- ☐ Path of Exile
- ☐ PUBG (Player Unknown BattleGrounds)
- ☐ Starcraft 2
- ☐ Anders: [O]

Base: IF lo1 = 1

lo3 [Q]

Hoeveel euro heb je de afgelopen maand besteed aan het kopen van lootboxes? Dit kan ook 0 Euro zijn als je afgelopen maand (toevallig) geen lootboxes hebt gekocht.

SCRIPTER: min=-99999, max=99999

..... Euro

Base: IF I01 = 1

I04 [S]

Werd je leeftijd gecontroleerd bij het aanmaken van een spelersaccount bij de betreffende (computer) game?

Aanbieder	Ja, identificatie was nodig	Ja, alleen aanvinken "ik ben 18+"	Nee	Weet niet
CSGO (Counter-Strike: Global Offensive)				
Dota2				
Fifa 19				
Fortnite				
Hearthstone				
LoL (League of Legends)				
Lost Ark				
Overwatch				
Path of Exile				
PUBG (Player Unknown BattleGrounds)				
Starcraft 2				
Anders: [O]				

Scripter: It should be a rolling grid, in which the statements are the chosen answers of question I02

Base: IF I01 = 1

I05 [S]

Werd je leeftijd gecontroleerd bij het storten van geld op je spelersaccount bij de betreffende online aanbieder?

Aanbieder	Ja, identificatie was nodig	Ja, alleen aanvinken "ik ben 18+"	Nee	Weet niet
CSGO (Counter-Strike: Global Offensive)				
Dota2				
Fifa 19				
Fortnite				
Hearthstone				
LoL (League of Legends)				
Lost Ark				
Overwatch				
Path of Exile				
PUBG (Player Unknown BattleGrounds)				
Starcraft 2				
Anders: [O]				

Scripter: It should be a rolling grid, in which the statements are the chosen answers of question I02

Base: IF Io1 = 1

Io6 [M]

Wat was de reden voor het kopen van de lootboxes? (Er zijn meerdere antwoorden mogelijk.)

Grid, answers in column:

- ☐ Om de inhoud van de lootbox voor meer geld of “in game currency” te verkopen
- ☐ Om items te krijgen waarmee je het spel beter kan spelen
- ☐ Om items te krijgen die het spel of personage in het spel “mooier” maken
- ☐ Anders, namelijk [O]

In row(gekozen online aanbieders):

Insert chosen answers of question Io2

Scripter: It should be a rolling grid, in which the statements are the chosen answers of question Io2

Base: IF Io1 = 1

Io7 [S]

Hoe zou je het vinden wanneer er geen lootboxes in spellen zitten?

- ☐ Jammer
- ☐ Maakt me niet uit
- ☐ Prima! Ik wil liever geen lootboxes in spellen

J Overige Spellen/activiteiten

Base: all respondents

Jo1 [S]

Heb je de afgelopen 12 maanden wel eens online bingo, poker, gokkast of roulette gespeeld voor punten of een score (maar niet voor een geldprijs)?

- ☐ Ja
- ☐ Geprobeerd, maar het is nooit gelukt i.v.m. leeftijdscontrole
- ☐ Nee

Base: If Jo1 = 1

Jo2 [Q]

Hoeveel uren heb je de afgelopen week een van deze spellen gespeeld?

SCRIPTER: min=-99999, max=99999

..... Uren

Base: All respondents

Jo3 [M]

Welk ander spel of activiteit dan hierboven genoemd heb je in de afgelopen 12 maanden gespeeld om kans te maken op een (geld)prijs?

- ☐ [O]
- ☐ [O]
- ☐ [O]
- ☐ Ik heb geen andere activiteit of spel gespeeld waarbij ik kans maakte op een (geld)prijs. [S]

Scripter: Please script three open answer options, for respondents to fill out themselves.

Base: IF Jo3 = 1, 2 or 3

Jo3a

Grid, antwoorden in kolom: [single grid]

- ☐ Online
- ☐ Niet-online

In rij:

Answers of Jo3 (including open answers).

Scripter: Please use answers given in Jo3 in the row of statements.

Base: If Jo3 = 1, 2 or 3

Jo4 [Q]

Hoeveel euro heb je de afgelopen maand besteed aan de eerder genoemde activiteiten?

Dit kan ook 0 Euro zijn als je afgelopen maand (toevallig) niet hebt gespeeld.

SCRIPTER: min=-99999, max=99999

..... Euro

Base: If Jo3 = 1, 2 or 3

Jo5 [S]

Werd je leeftijd gecontroleerd bij een van de eerder genoemde activiteiten/spellen?

- ☐ Ja, ik moest bevestigen dat ik ouder dan 18 jaar was, maar hoefde mezelf niet te identificeren
- ☐ Ja, ik moest bevestigen dat ik ouder dan 18 jaar was en ik moest mezelf identificeren
- ☐ Nee, ik hoefde niet te bevestigen dat ik ouder dan 18 jaar was
- ☐ Weet niet

Base: All respondents

Jo6 [M]

Heb je ooit tegen mensen die voor jou belangrijk zijn gelogen over hoeveel je gokte? (Er zijn meerdere antwoorden mogelijk.)

- ☐ Ja, over loterijen
 - ☐ Ja, over krasloten
 - ☐ Ja, over sportweddenschappen
 - ☐ Ja, over speelautomaten
 - ☐ Ja, over casinospelen
 - ☐ Ja, over lootboxes
 - ☐ Nee
-

Base: All respondents

Jo7 [M]

Heb je ooit de behoefte gevoeld om steeds meer geld in te zetten bij het gokken? (Er zijn meerdere antwoorden mogelijk.)

- ☐ Ja, over loterijen
 - ☐ Ja, over krasloten
 - ☐ Ja, over sportweddenschappen
 - ☐ Ja, over speelautomaten
 - ☐ Ja, over casinospelen
 - ☐ Ja, over lootboxes
 - ☐ Nee
-

K Achtergrondkenmerken

Base: All respondents

Ko1 [S]

Wat is je geslacht?

- Man
 - Vrouw
-

Base: all respondents

Ko2 [Q]

Wat is je leeftijd?

SCRIPTER: min=0, max=99

.... Jaar

Base: all respondents

Ko3 [S]

Wat is je hoogst genoten opleiding?

- ☐ Geen onderwijs/ basisonderwijs
 - ☐ VMBO (kader- en beroepsgerichte leerweg)/ MBO 1 (assistentenopleiding)
 - ☐ MAVO/ HAVO of VWO (eerste drie jaar)/ VMBO (theoretische of gemengde leerweg)
 - ☐ MBO 2, 3, 4 (basisberoeps-, vak-, middenkader- of specialistenopleiding)
 - ☐ HAVO of VWO (overgegaan naar de 4e klas)
 - ☐ HBO propedeuse of WO propedeuse/HBO (behalve HBO master) / WO-bachelor
 - ☐ WO-doctoraal of WO-master of HBO-master/ postdoctoraal onderwijs
 - ☐ HBO of universitair master/doctoraal/postdoctoraal
-

Base: all respondents

Ko4 [S]

Wat is je huidige werksituatie?

- ☐ Schoolgaand
 - ☐ Studerend
 - ☐ Betaalde baan
 - ☐ Werkloos
 - ☐ Arbeidsongeschikt
 - ☐ Weet niet/ wil niet zeggen
-

Base: all respondents

Ko5 [M]

Heb je op dit moment een inkomen?

- ☐ Ja, zakgeld
- ☐ Ja, salaris van een (bij)baan
- ☐ Nee [s]
- ☐ Weet niet/ wil niet zeggen [s]

QUOTA CHECK (if applicable)

<Description of the quota based on questions in questionnaire>

V. STANDARD SCREENED OUT TEXT FOR PANEL SAMPLE:

Helaas, u valt buiten de doelgroep van het onderzoek!

U maakt wel kans op één van de volgende prijzen in onze maandverloting:

- Hoofdprijs 60.000 punten
 - 4 prijzen van 20.000 punten
 - 10 prijzen van 8.000 punten
 - 20 prijzen van 4.000 punten
-

U kunt dit venster afsluiten.

END OF QUESTIONNAIRE

Afzendgegevens

Kansspelautoriteit

Rijnstraat 50

2515 XP Den Haag

Postbus 298

2501 CG Den Haag

www.kansspelautoriteit.nl